

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĀZIJAS STUDIJU NODAĻA

**Ziemeļkorejas totalitārais režīms:
cīņā par izdzīvošanu**

BAKALAURA DARBS

Autore: **Adelīna Bondare**

Stud. apl. nr.: **ab17169**

Darba vadītājs: **Asoc. prof.**

Dr. sc. pol. Toms Rostoks

RĪGA 2020

SATURS

Ievads	3
1. Totalitārisms Ziemeļkorejā	6
1.1. Ziemeļkorejas totalitārā režīma izcelsme.....	6
1.2. Totalitārisma definīcija un galvenās iezīmes	11
2. Rīki politiskās varas nodrošināšanai un saglabāšanai un to izmaiņas	17
2.1. Tautas revolūcijas novēršana	17
2.1.1. Sabiedrības uzraudzības un kontroles sistēma	19
2.1.2. Kontrole pār informāciju un idejām	25
2.1.3. Spēka izmantošana	41
2.2. Valsts apvērsuma novēršana	42
2.3. Izmaiņas Ziemeļkorejas totalitārajā sistēmā pēc krīzes perioda	45
Secinājumi	53
Literatūras saraksts	55
Kopsavilkums	
Summary	
Dokumentārā lapa	

Ievads

Bakalaura darba nosaukums ir “Ziemeļkorejas totalitārais režīms: cīņā par izdzīvošanu”. Tajā tiek apskatīta Ziemeļkorejas totalitārā režīma izcelsme un iezīmes, instrumenti un rīki, kurus izmanto Ziemeļkorejas valdība, lai nodrošinātu savu varu valstī un iedzīvotāju pakļaušanos, turpinātu savu pastāvēšanu, neskatoties uz šķēršļiem, ar kuriem tā pastāvīgi saskaras.

Ziemeļkorejas jautājums tiek apskatīts un diskutēts arvien biežāk. Kopš 1991. gada, tiklīdz beidzās Persijas līča karš, plauktos sāka parādīties laikraksti ar jauniem nosaukumiem: “Ziemeļkoreja: nākamais kodolmurgs”, “Nākamā atkāpšanās valsts”, “Ziemeļkoreja: pasaules reālā laika bumba”.¹ 1993. gadā laikraksts "The Washington Post" ziņoja, ka Ziemeļkoreja ir “viskarojošākais un paranoiskākais režīms uz zemes”.² “Ārprātīgā valsts”, “pēdējais pasaules staļiniskais režīms”, un daudzi citi izteikumi dominē sabiedrības izpratnē. Bieži vien Ziemeļkoreja tiek uzskatīta par “iracionālu”.³ Taču pretēji šķietamajam “iracionālismam”, Ziemeļkorejas režīms joprojām turpina pastāvēt un veiksmīgi manipulē ar citām valstīm, tajā skaitā lielvalstīm, kāmēr citi līdzīgi režīmi vai nu mainījās līdz nepazīšanai, vai arī pazuda.

Lai saprastu, kā sadarboties, reaģēt un sadzīvot ar Ziemeļkorejas valsti, kā arī risināt esošās problēmas, ir nepieciešamas pēc iespējas labākas zināšanas un izpratne par to, kas ir Ziemeļkorejas režīma pamatā un kādus rīkus tā izmanto, lai nodrošinātu savu varu. Tā kā pēdējās desmitgadēs literatūrā liela uzmanība ir bijusi pievērsta tieši Ziemeļkorejas kodolprogrammas attīstībai, darba autore pievēršas Ziemeļkorejas totalitārā režīma iekšējai analīzei un iekšpolitisko instrumentu izpētei, ar kuru palīdzību Ziemeļkoreja nodrošina varu un iedzīvotāju pakļaušanos.

Līdz 1970. gadiem ekonomiski Ziemeļkoreja bija daudz attīstītāka nekā Dienvidkoreja, un Kima Ilsonga (김일성) cītīgi pārdomāta, uzbūvēta un sakārtota sistēma vairāk vai mazāk turpināja funkcionēt, līdz tā saskārās ar laiku, kas vēsturē ir pazīstams kā “grūtais pārgājiens”⁴. Pēkšņa Ķīnas un Padomju Savienības, Ziemeļkorejas galveno ekonomikas atbalstītāju, palīdzības pārtraukšana; komunistisko režīmu sabrukums Austrumeiropā; Kima Ilsonga nāve

¹ Bruce Cumings, *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. W. W. Norton & Company, New York, 2005. 468. lpp.

² Charles Krauthammer, “North Korea: The World's Real Time Bomb.” Washington Post. Reprinted in Chicago Tribune, Nov. 7, 1993. <https://www.chicagotribune.com/news/ct-xpm-1993-11-07-9311070286-story.html> [skatīts 2019.10.23.]

³ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. xi. lpp.

⁴ Ziemeļkorejas bads (조선기근), kas pazīstams arī kā “grūtais pārgājiens” vai “ciešanu pārgājiens” (고난의 행군), bija masveida bada periods Ziemeļkorejā līdzās ar vispārēju ekonomisko krīzi no 1994. līdz 1998. gadam.

1994. gadā un viņa mantinieka nākšana pie varas; virkne plūdu 1995. un 1996. gadā, un to izraisītie postījumi lauksaimniecībai, kas noveda pie bada, valsts uzņēmumu un organizāciju darbības pārtraukšanas un miljonu ziemeļkorejiešu nāvēm.

ASV valdība, un daudzi pētnieki un novērotāji paredzēja, ka Kima Ilsonga režīms neizdzīvos un sabruks tuvākajā nākotnē, tomēr tas pretēji visiem izaicinājumiem turpina pastāvēt. Līdz ar to tiek izvirzīts pētnieciskais jautājums - kas ir uzturējis režīmu pie varas, neskatoties uz daudzajiem izaicinājumiem, ar kuriem tas pastāvīgi saskaras, sākot ar 1990. gadiem. Bakalaura darba mērķis ir izprast Ziemeļkorejas totalitārā režīma iezīmes un rīkus, un izpētīt, kādā veidā tie nodrošināja režīma pastāvēšanu līdz šim brīdim. Lai sasniegtu mērķi, tika uzstādīti šādi darba uzdevumi:

- Izpētīt Ziemeļkorejas totalitārā režīma izcelsmi
- Izpētīt galvenās totalitāro režīmu iezīmes
- Atrast un plašāk izpētīt iekšpolitiskos rīkus un metodes, uz kurām paļaujas Ziemeļkorejas režīms, lai nodrošinātu savu varu un sabiedrības pakļaušanos
- Plašāk izpētīt laika posmu no 1990. gadu sākumiem līdz mūsdienām, un apskatīt izmaiņas valdības izmantotajās metodēs varas noturēšanai

Bakalaura darbā tiek izmantota vēsturiski aprakstošā un analītiskā metode.

Darbs ir iedalīts divās daļās. Pirmajā daļā tiek veikts ieskats Ziemeļkorejas totalitārā režīma dibināšanas vēsturē, kā arī tiek apskatītas totalitārisma galvenās iezīmes. Otrajā daļā tiek apskatīti un izpētīti paņēmieni un metodes, kuras Ziemeļkorejas valdība izmanto, lai nodrošinātu savu totalitāro varu valstī. Kā arī tuvāk tiek apskatīts laika posms, sākot ar 1990. gadiem līdz mūsdienām, kad ir novērojama strauja Ziemeļkorejas ekonomikas lejupslīde un Kima Ilsonga uzbūvētās un sakārtotās pārvaldīšanas sistēmas sabrukšana. Šajā laika posmā Ziemeļkoreja ir burtiski piespiesta cīnīties par sava režīma “izdzīvošanu” un saglabāšanu, tāpēc tuvāk tiek apskatītas izmaiņas valdības izmantotajos rīkos varas noturēšanai.

Darba pamatā izmantotas pētnieku jau veiktie pētījumi un analīze. Tika izvēlēti tādu pētnieku darbi kā Andrejs Lankovs (*Andrei N. Lankov*), Daniels Baimans un Dženifere Linda (*Daniel Byman and Jennifer Lind*), Kongdan O un Ralfs Hasigs (*Kongdan Oh and Ralph C. Hassig*), Viktors Ča (*Viktor Cha*), Takaši Sakai (*Takashi Sakai*) u.c.⁵ Īpaša uzmanība tika pievērsta Andreja Lankova grāmatai “Patiesā Ziemeļkoreja: dzīve un politika neveiksmīgajā staļiniskajā utopijā” (2013), O un Hasiga darbam “Ziemeļkoreja caur palienināmo stiklu” (2000), Daniela Baimaņa un Dženiferes Lindas pētījumam “Phenjanas izdzīvošanas stratēģija:

⁵ Šo autoru, kā arī citu autoru darbu saraksts atrodams bibliogrāfiskajā krājumā.

autoritārās kontroles rīki Ziemeļkorejā” (2010) un japāņu pētnieka Takaši Sakai darbam “Ziemeļkorejas politiskā sistēma” (2016). Kā arī izmantotas atziņas un materiāli no kursa “Ziemeļkorejas iekšpolitika un ārpolitika”, kas tika apgūts Dienvidkorejas Busanas Nacionālajā Universitātē (Pusan National University).

Bakalaura darbā tiek izmantota Džinsoka So piedāvātā korejiešu valodas transkripcija grāmatā “Korejiešu īpašvārdu atveide latviešu valodā: ieteikumi” (2020). Korejiešu personību vārdi tiek saglabāti un pierakstīti oriģinālajā secībā, vispirms pierakstot uzvārdu un tad vārdu.

1. Totalitārisms Ziemeļkorejā

1.1. Ziemeļkorejas totalitārā režīma izcelsme

Lai saprastu Ziemeļkorejas režīma būtību un sāktu pētīt, kādā veidā tas nodrošina savas varas pastāvēšanu, ir jāielūkojas tā pagātnē. Ziemeļkorejas pirmais līderis Kims Ilsons reiz teica, ka “mūsu cilvēki lepojas ar 5000 gadu garu vēsturi, un viņi ir atjautīgi cilvēki ar izcilu kultūru.”⁶ Protams, lielāko daļu Korejas vēstures nebūs iespējams apskatīt šī darba ietvaros, tāpēc lielākais uzsvars tiks likts uz tiem vēstures notikumiem, kas spēlēja būtisku lomu Ziemeļkorejas totalitārā režīma veidošanās un padarīja Ziemeļkoreju par tādu, kādu mēs to zinām šodien.

Korejas vēsture sākas ar Seno Džosonas (고조선 *godžoson*) dinastiju. Kaut arī vēlākie Korejas avoti⁷ apgalvo, ka Seno Džosonas valsti⁸ nodibināja Danguns (단군)⁹ 2333. g. p.m.ē., tā dibināšana tiek datēta ar 109. g. p.m.ē., kad to iekaroja Ķīnas Han dinastijas imperators.¹⁰ Kaut arī Senās Džosonas izcelsme un pastāvēšana nav īsti skaidra, tā tiek uzskatīta par senāko un neatkarīgāko Korejas dinastiju¹¹, tāpēc arī mūsdienā Ziemeļkoreja izvēlējusies savu tautu dēvēt par Džosonas tautu (조선 사람 *džoson saram*), bet savu valsti oficiāli par 조선민주주의인민공화국 (*džoson mindžudzui inmin konghvaguk*), kas ir Korejas Tautas Demokrātiskā Republika.

Senās Džosonas cilšu apvienojumam sekoja trīs lielas, labi attīstītas valstis: Gogurjo (고구려), Bekdže (백제) un Šilla (신라). Šis periods Korejas vēsturē tiek dēvēts par Trīs Karaļvalstu Periodu (삼국시대 *samgukšide*), kas pastāvēja no 57. g. p.m.ē. līdz 676. g. m.ē. Šī perioda nosaukums ir nedaudz maldinošs, jo papildus Šillai, Gogurjo un Bekdže Korejas pussalas dienvidaustrumos bija arī vairākas mazas valstis, kuras sauc par Gaja (가야). Mazās valstis nespēja apvienoties centralizētā politiskā vienībā, un 562. gadā tās iekaroja Šilla. Gogurjo sīvi cīnījās, lai saglabātu savu neatkarību no Ķīnas, tomēr pēc gadsimta Šilla kopā ar Ķīnas Tang dinastijas spēkiem iekaroja Gogurjo kopā ar Bekdže un apvienoja tās zem

⁶ *Tangun Founder-King of Korea*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House, 1994. 1. lpp.

⁷ Senās Džosonas pastāvēšana ir aprakstīta korejiešu 13. gadsimta “Trīs Karaļvalstu Hronikās” (삼국유사 *samgukjusa*).

⁸ Drīzāk cilšu federācija, nevis valsts.

⁹ Korejas radīšanas mītā mitoloģiskais varonis, debesu pavēlnieka mazdēls un lācenes dēls, kas nodibināja pirmo Korejas valsti ap mūsdienu Liaoninu (Mandžūrija) un Korejas pussalas ziemeļu daļu.

¹⁰ Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 17. lpp.

¹¹ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 3. lpp.

Apvienotās Šillas (통일신라 *tongilšilla*), kas pastāvēja līdz 9. gadsimtam.¹² 9. gadsimta beigās Šilla zaudēja spēku un atkal tika sadalīta trīs valstīs:¹³ Vēlā Bekdže (후백제 *hubekdže*), Vēlā Gogurjo (후고구려 *hugogurjo*) un Šilla.

918. gadā Vans Gons (왕건), ievērojams Gogurjo karavadonis, apvienoja sašķelto pussalu un ziemeļu daļā nodibināja Gorjo valsti (고려)¹⁴, tādējādi turpinot un atjaunojot Gogurjo dinastiju.¹⁵ Gorjo valsts pastāvēja no 918. gada līdz 1392. gadam, un ir viena no visilgāk pastāvošām dinastijām pasaules vēsturē.¹⁶ Šī dinastija ir īpaši svarīga Ziemeļkorejai savas neatkarīgās apvienošanās dēļ, un lai parādītu, ka Ziemeļkoreja ir šīs dinastijas mantiniece, tā piedāvāja plānoto apvienoto Korejas pussalu nosaukt par Goryo Republikas federāciju (고려민주연방공화국 *gorjo mindžu jonbang gonghvaguk*).¹⁷

Pēc aptuveni 500 gadiem ģenerālis I Songgje (이성계) nogāza pēdējo Goryo monarhu no troņa un 1392. gadā nodibināja Džosonas dinastiju, kuru gan viņš, gan viņa pēcteči pārvaldīja līdz pat 1910. gadam, kad Japāna anektēja Koreju. Tā bija ne tikai dinastiju maiņa, tas bija mēģinājums radīt sabiedrību saskaņā ar konfūcisma vērtībām un uzskatiem.¹⁸ Ziemeļkoreja neatzīst savu izcelsmi un saistību ar šo dinastiju, jo visā tās pastāvēšanas laikā tā uzturēja vasaļu attiecības ar Ķīnu, kas arī bija galvenais iemesls tam, kāpēc Džosonas valsts spēja noturēties. Tas ir pretstats tam, ko Ziemeļkoreja vēlas panākt – būt pašpietiekamai un neatkarīgai no ārējās ietekmes. Galvaspilsēta arī tika pārvietota no ziemeļiem uz mūsdienu Seulu, tādējādi atņemot leģitimitāti no pussalas ziemeļu puses. Un tomēr tieši no Džosonas dinastijas Ziemeļkoreja aizguva valdības stilu: Džosonu pārvaldīja konfūciešu monarhu pēctecība, kuru atbalstīja mazā jangban (양반)¹⁹ klases muižniecība. Kaut arī Ziemeļkorejā jangban klase nav saglabājusies, tā vietā izveidojās Korejas Strādnieku partija ar līderi priekšgalā. Tikai atšķirībā no Džosonas monarhiem, kuru vara bija aprobežota ar galma un vietējo ierēdņu varu, Ziemeļkorejā Kima

¹² Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 49. lpp.

¹³ Šis periods Korejas vēsturē tiek dēvēts par Vēlo Trīs Karaļvalstu Periodu (후삼국시대 *husamgukšide*), kas pastāvēja no 892. gada līdz 936. gadam.

¹⁴ Mūsdienas Korejas nosaukums ir atvasināts no Gorjo vārda.

¹⁵ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 3. lpp.

¹⁶ Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 77. lpp.

¹⁷ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 3. lpp.

¹⁸ Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 127. lpp.

¹⁹ Valdošā šķira Džosonas dinastijas laikā, kas sastāvēja no ierēdņiem un militārpersonām.

Ilsonga ģimenei pieder gandrīz pilnīgā valsts vara.²⁰ Konfūcisms un konfūciešu ģimenes tradīcijas arī būtiski ietekmēja Ziemeļkorejas valdību. Daudzi autori ir uzsvēruši Ziemeļkorejas konfūciešu saknes kā vienu no galvenajiem iemesliem, kāpēc Kims Ilsons nodibināja patrimoniālo dinastiju un varas pēctecību.²¹

19. gadsimta beigās Japāna, kļūstot par lielvalsti pasaulē, aizvien vairāk palielināja savu ietekmi Tālajos Austrumos. Pēc uzvarām Pirmajā Ķīnas—Japānas karā (1894.—1895. g.) un Krievijas—Japānas karā (1904.—1905. g.) Japāna ieguva kontroli par Taivānu, Krievijas Sahalīnas dienvidu daļu un Koreju. 1910. gadā tika gāzts Korejas pēdējais valdnieks²² un pēc Japānas-Korejas aneksijas līguma parakstīšanas Koreja tika pievienota Japānai. Sākās 35 gadu ilgs Japānas koloniālās pārvaldes periods (일제 강점기 *ildže gangdžomgi*), kurā Japāna ne tikai pārņēma valsts kontroli, bet mēģināja asimilēt korejiešu tautu. Ja Džosonas dinastija Ziemeļkorejai sniedza valdības modeli, tad Japānas koloniālās pārvaldes periods izraisīja stipru nacionālisma izjūtu un kļuva par negatīvu piemēru, kuru Ziemeļkorejas līderi izmanto, lai leģitimizētu savu varu.²³

Korejas pakļautības laikā korejiešu sociālisti, komunisti un nacionālisti tika aizdzīti uz pagrīdi, Ķīnu un Krieviju.²⁴ Kad Japāna iebruka Ķīnā, tūktošiem korejiešu pievienojās Ķīnas armijai, lai cīnītos ar japāņiem. Viens no šādiem cīnītājiem bija arī gados jauns korejietis Kims Songdžu (김성주), kurš vēlāk visā pasaulē tika pazīsts kā Kims Ilsons.

1943. gada Kairas konferencē tika pārrunāta Āzijas nākotne un publicēta komunikē, saskaņā ar kuru Ķīna, ASV un Lielbritānija, “apzinoties Korejas iedzīvotāju paverdzināšanu, apņemas, ka laika gaitā Koreja kļūs brīva un neatkarīga,”²⁵ taču Korejas pussala turpināja palikt Japānas ietekmē. 1945. gada 6. augustā Amerikas Savienotās Valstis nometa atombumbu Hirosimā; 8. augustā Padomju Savienība pasludināja karu Japānai un nekavējoties organizēja uzbrukumu gar Japānas ziemeļu robežu Sahalīnā, Mandžūrijā²⁶ un gar Korejas galējo ziemeļaustrumu stūru Sibīrijā. 9. augustā Nagasaki tika nomesta otrā atombumba. Šie notikumi

²⁰ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 4. lpp.

²¹ Steven Saxonberg, *Transitions and Non-Transitions from Communism: Regime Survival in China, Cuba, North Korea, and Vietnam*. New York: Cambridge University Press, 2013. 117. lpp.

²² Tā laika otrais un pēdējais Korejas impērijas (대한 제국 *dehan džeguk*) imperators, kuru pasludināja Džosonas karalis Godžongs (고종) 1897. gadā, pretojoties Japānas iejaukšanai Korejas iekšpolitikā un mēģinot uzlabot politisko situāciju valstī, taču izvairīties no pieaugošās Japānas ietekmes tas nepalīdzēja.

²³ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 5. lpp.

²⁴ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *ibid.*, 5. lpp.

²⁵ Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 305. lpp.

²⁶ Vēsturiskais nosaukums teritorijai Ķīnas ziemeļaustrumos.

jau veda pie Japānas vēlmes padoties, un naktī no 10. uz 11. augustu tika izdots rīkojums novilkt “patvaļīgu līniju militāriem mērķiem bez jebkādiem politiskiem vai citiem apsvērumiem” un sadalīt Korejas pussalu starp padomju un amerikāņu spēkiem. Kaut arī padomju karaspēks jau ienāca Korejas ziemeļaustrumos un Padomju Savienība bija gatava okupēt visu Korejas pussalu, tā pieņēma ASV novilkto robežu.²⁷ Padomju un amerikāņu spēki mēģināja nodrošināt zināmu sociālo un politisko kārtību un sagatavot korejiešus valdīt pašiem,²⁸ taču katra valsts darīja to saskaņā ar saviem politiskiem uzskatiem.

Vietējie iedzīvotāji arī gatavojās Korejas neatkarībai. Tika izveidota Korejas neatkarības sagatavošanas komiteja (건국 준비 위원회 *gonguk džunbi vivonhve*), un vietējie iedzīvotāji sāka pulcēties, lai sastādītu neatkarības plānu, un visās Korejas provincēs organizēja tautas komitejas (인민 위원회 *inmin vivonhve*). Padomju Savienība arī sadarbojās ar Korejas neatkarības sagatavošanas komiteju, ieceļot vairākus komunistus amatos, un drīz komunisti pārņēma kontroli pār vietējām tautas komitejām ziemeļu daļā. Padomju Savienība atveda vairākus simtus komunistus, lai palīdzētu valsts pārvaldē.²⁹

Ziemeļkorejā sāka attīstīties jauns politiskais režīms, kad tika atvērta Korejas neatkarības sagatavošanas komitejas Dienvidu Phjonganas provinces (평안도)³⁰ vietējā padome ar Džo Mansiku (조만식) priekšgalā un Korejas Komunistiskās partijas Dienvidu Phjonganas provinces vietējā komiteja ar Hjonu Džunhjoku (현준혁) vadībā, kas atradās Padomju Savienības kontrolē. Padomju varas iestādes izveidoja arī Piecu Ziemeļkorejas provinču administratīvo biroju. Birojs darbojās kā centrālā pārvaldes institūcija padomju militārās pārvaldes vadībā, izdodot rīkojumus visu līmeņu tautas komitejām. Tādējādi trīs mēnešu laikā Padomju Savienība lika pamatus Ziemeļkorejas valdības organizācijai un vienas partijas sistēmai, kura novietoja Kimu Ilsongu varas centrā.³¹

1947. gadā Apvienotās Nācijas izveidoja ANO Korejas pagaidu komiteju, lai sasniegtu Korejas pussalas neatkarību un rīkotu vēlēšanas, kurās tiks ievēlēta jaunā politiskā vara, bet padomju un amerikāņu spēki atkāpsies, un Koreja sasniegs suverenitāti. Tomēr šis plāns nevarēja piepildīties, jo pussalā jau veidojās divas atsevišķas politiskās sistēmas ar dažādiem

²⁷ Michael J. Seth, *ibid.*, 306.-307. lpp.

²⁸ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 6. lpp.

²⁹ Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 308.-310. lpp.

³⁰ Viena no astoņām Korejas provincēm Džosonas dinastijas laikā. Tā atradās Korejas pussalas ziemeļrietumos, un šodien ir Ziemeļkorejas daļa. Galvaspilsēta bija Phenjana.

³¹ Ministry for Unification and Institute for Unification Education, *Understanding North Korea*. ROK Government, 2014. 25.-26. lpp.

politiskiem uzskatiem, un diez vai Padomju Savienība pieņemt ASV atbalstīto nekomunistisko valdību dienvidos, un otrādi. Neskatoties uz to, ka daudzi korejieši neatbalstīja vēlēšanas, baidoties, ka tās novedīs pie atsevišķo valdību izveidi Korejas pussalā, 1948. gada 10. maijā ANO Korejas pagaidu komiteja organizēja vēlēšanas dienvidos, kuru rezultātā tika izvēlēts Amerikas atbalstītais līderis I Sungmans (이승만) un 15. augustā tika proklamēta Korejas Republika (대한민국 *dehan minguk*). Ziemeļu puse arī organizēja savas vēlēšanas un 1948. gada 9. septembrī tika nodibināta Korejas Tautas Demokrātiskā Republika (조선민주주의인민공화국 *džoson mindžudžui inmin gonghvaguk*) ar Kimu Ilsongu priekšgalā.³²

Kims Ilsons dzimis 1912. gada 15. aprīlī protestantu ģimenē netālu no Phenjanas ar vārdu Kims Songdžu (김성주). Viņš pabeidza vidusskolu un 1920. gadā kopā ar ģimeni pārcēlās uz Mandžūriju, iespējams, lai izvairītos no nabadzības. Vēl būdams jaunietis, viņš pievienojās komunistu partizāniem, kuri cīnījās pret japāņu iebrukumu Mandžūrijā, un 1935. gadā pievienojās Ķīnas Ziemeļrietumu anti-japāņu armijai. 1940. gadu sākumā, pēc bēgšanas uz Sibīriju japāņu piespiedu kārtā, viņš kļuva par Padomju armijas bataljona komandieri. Kaut arī Ziemeļkorejas propaganda mazina un klusē par līdera ārējiem sakariem, desmit gadus viņš bija Ķīnas komunistiskās partijas biedrs un savas jaunības lielāko daļu pavadīja ārpus Korejas pussalas. 1945. gadā Kims Ilsons jau bija viens no ievērojamākiem partizānu vadītājiem un Korejā iepazīstināts kā varonis.³³

Kāpēc Padomju Savienība izvēlējās tieši Kimu Ilsongu par jaunās valsts vadoni joprojām nav skaidrs. Padomju Savienība meklēja kādu, kas būtu korejietis un uzticīgs tai. Kaut arī daži partizānu vadītāji un Kima Ilsonga cīņas biedri ieņēma augstāku vietu komunistu hierarhijā,³⁴ tieši Kims Ilsons Padomju Savienībai likās par labāko kandidātu. Viņš bija guvis zināmu slavu par saviem militāriem sasniegumiem un bija pazīstams padomju virsnieku vidū. Kā arī viņam bija labas krievu valodas zināšanas.³⁵ Kims Ilsons publiski tika iepazīstināts 1945. gada 14.

³² Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 316.-317. lpp.

³³ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 2.-4. lpp.; Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 310. lpp.

³⁴ Bruce Cumings, *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. W. W. Norton & Company, New York, 2005. 195. lpp.

³⁵ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 5. lpp.

oktobrī un ar Padomju Savienības atbalstu un palīdzību sāka iegūt kontroli par vietējo komunistu kustību³⁶ un veidot totalitāru režīmu.

1.2. Totalitārisma definīcija un galvenās iezīmes

Totalitārisms kā politiskais režīms ir 20. gadsimta parādība. Kā apgalvo Karls Frīdrihs (*Carl J. Friedrich*), lai arī totalitārie režīmi atgādina tās autokrātijas, kas pastāvēja pagātnē, tas ir pavisam jauns fenomens pasaules vēsturē, un šāda valdība nekad nebija pastāvējusi. Viņš uzsver, ka mūsdienu tehnoloģijām arī ir būtiska loma šāda režīma izveidei, it īpaši ieroču un sakaru jomā, kā arī slepenās policijas terora aktu veikšanā, jo tieši tehnoloģijas nodrošina un atvieglo iespēju veikt cilvēku uzraudzību un pārvietošanās kontroli.³⁷

Totalitārisma termins cēlies no latīņu vārda “totalitas”, kas nozīmē pilnība, veselums, un “totalis” – viss, pilns, vesels, visaptverošs, kas attiecībā uz sabiedrību nozīmē sociālās sistēmas un visu tās elementu, ieskaitot cilvēkus un viņu apziņu, pārvaldi. Tādējādi totalitārisms ir politiskais režīms, kurā valsts cenšas panākt visaptverošu kontroli pār visiem sabiedrības un katra cilvēka dzīves aspektiem.

Jēdzienu "totalitārisms" pirmo reizi izmantoja itāļu politiskais domātājs Džovanni Amendola (*Giovanni Amendola*) 1923. gadā, lai kritiski raksturotu Benito Mussolini³⁸ režīmu Itālijā, kuru vēlāk popularizēja paši itāļu fašisti. Benito Mussolini totalitārisma koncepcijai pievienoja garīgo vērtību, postulējot 1932. gadā publicētā esejā “Fašisma doktrīna”, ka “viss valstij, nekas pret valsti, nekas ārpus valsts. Fašistiskā valsts koncepcija ir visaptveroša; ārpus tās nevar pastāvēt nekādas cilvēciskās vai garīgās vērtības, jo vēl mazāk tām ir vērtība.”³⁹

1956. gadā Karls Frīdrihs un Zbignevs Bžezinskis (*Zbigniew K. Brzezinski*) darbā “Totalitārā diktatūra un autokrātija” publicēja totalitārisma definīciju, piedāvājot sešus elementus tā noteikšanai:⁴⁰

1. ideoloģija;
2. viena partija, kuru parasti vada viens cilvēks;

³⁶ Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 310. lpp.

³⁷ Carl J. Friedrich, Zbigniew K. Brzezinski, *Totalitarian dictatorship and autocracy*, 2nd ed. New York; Washington; London: F.A. Praeger, 1966. 23.-24. lpp.

³⁸ Itālijas premjerministrs un diktators no 1922. līdz 1943/1945. gadam, viens no fašisma ideoloģijas izstrādātājiem.

³⁹ Benito Mussolini, *Fašisma doktrīna*, 1932.

<http://www.worldfuturefund.org/wffmaster/Reading/Germany/mussolini.htm> [skatīts 2019.04.23.]

⁴⁰ Carl J. Friedrich, Zbigniew K. Brzezinski, *Totalitarian dictatorship and autocracy*, 2nd ed. New York; Washington; London: F.A. Praeger, 1966. 21. lpp.

3. policejisks terors;
4. valsts monopols uz saziņas līdzekļiem;
5. valsts monopols uz ieročiem;
6. centralizēti plānota ekonomika.

Šī definīcija kļuva par visplašāk lietoto un arī visvairāk kritizēto. Lai novērstu pārpratumus, kas radušies dažos kritiskos komentāros, 1969. gadā K. Frīdrihs pārformulēja sākotnējo definīciju, piebilzdams, ka šādu monopoliju ne vienmēr realizē tieši partija. Svarīgi ir tas, ka šāda monopolistiskā kontrole ir jebkuras elites rokās, kas pārvalda konkrēto sabiedrību un tādējādi veido režīmu.⁴¹ Kā arī šīs sešas pamatiezīmes, kuras veido totalitārās diktatūras modeli, ir savstarpēji saistītas un papildina viena otru, kā tas parasti ir “organiskajās” sistēmās⁴², tāpēc tās vajadzētu aplūkot kopumā, nevis atsevišķi.

Starp uzskaitītajām iezīmēm vislielākā nozīme ir pirmajām divām - oficiālajai ideoloģijai un vienas partijas monopolam uz varu. Patiesām, ne viens režīms, izņemot totalitāru, neievieša vienotu oficiālu ideoloģiju sabiedrībā, necentās pakļaut tās kontrolei visas sabiedrības garīgās aktivitātes. Tieši partija nodrošina masu mobilizāciju politisko mērķu sasniegšanai un režīma atbalstam. Totalitārisma apstākļos robeža starp valsti un sabiedrību tiek izdzēsta, jo pazūd autonomas, nekontrolētas varas iestādes sabiedriskās dzīves jomā. Valsts kontrolē ietilpst ekonomiskās, sociālās, garīgās aktivitātes, kā arī pilsoņu privātā dzīve. Tādējādi totalitārisms no citām diktatūrām atšķiras ar augstāko kontroles pakāpi.⁴³

Savukārt terors, kā apgalvoja amerikāņu politologs Huans Lincs (*Juan J. Linz*), nav nepieciešams, kā arī pietiekams totalitāro sistēmu nosacījums, taču pastāv liela varbūtība tā pastāvēšanai. Uzticība ideoloģijai, vēlme pēc monopolistiskas kontroles un bailes zaudēt varu izskaidro tendenci uz piespiedu metodēm šādās sistēmās un terora iespējamību. Tāpēc terors, it īpaši elites iekšienē, nevis pret sistēmas pretiniekiem, atšķir totalitārās sistēmas no citām nedemokrātiskām sistēmām. Iestāžu, organizāciju un interešu grupu iznīcināšana vai vismaz izšķiroša vājināšana, kas pastāvēja pirms jauna elite pārņēma politisko varu un organizēja pati savu politisko struktūru, ir arī viena no totalitāro sistēmu atšķirīgajām iezīmēm salīdzinājumā ar citām nedemokrātiskām sistēmām.⁴⁴

⁴¹ Juan J. Linz, *Totalitarian and authoritarian regimes*. London: Lynne Rienner Publishers, 2000. 65.-66. lpp.

⁴² Carl J. Friedrich, Zbigniew K. Brzezinski, *Totalitarian dictatorship and autocracy*, 2nd ed. New York; Washington; London: F.A. Praeger, 1966. 21. lpp.

⁴³ Михаил А. Василик, *Политология*. М.: Гардарики, 2006. Pieejams šeit: <http://uchebnik-online.com/133/2878.html> [skatīts 2019.04.23.]

⁴⁴ Juan J. Linz, *Totalitarian and authoritarian regimes*. London: Lynne Rienner Publishers, 2000. 68.-74. lpp.

1970. gados H. Lincis izcēla trīs totalitārās sistēmas pamatiezīmes.⁴⁵

1. monistisks varas centrs;
2. ekskluzīva, autonoma un pārdomāta ideoloģija, kuru valdošā grupa vai līderis, kā arī partija, kas kalpo līderim, izmanto kā politikas pamatu vai, lai manipulētu un leģitimizētu varu. Ideoloģija sniedz jēgu, vēsturiskā mērķa izjūtu un sociālās realitātes interpretāciju;
3. iedzīvotāju līdzdalība un aktīva mobilizācija politisko un sociālo mērķu sasniegšanā, ko mudina, pieprasa un apbalvo valdība. Pasīvā paklausība un apātija tiek uzskatīti par nevēlamiem.

Tādējādi, lai varētu nosaukt režīmu par totalitāru, ir jābūt ideoloģijai, vienai masu partijai un citām mobilizācijas organizācijām, kā arī koncentrētai varai indivīda vai nelielas grupas rokās, kas nav atbildīga nevienam vēlēšanu apgabalam, un kuru nevar atlaist no varas ar institucionalizētu līdzekļu palīdzību. Katru no šiem elementiem var atrast citās nedemokrātiskās sistēmās, un tikai to vienlaicīga klātbūtne padara sistēmu par totalitāru.⁴⁶

Sākotnējie totalitārisma pētījumi uzsvēra līdera lomu un personības kultu padarīja par totalitāro sistēmu raksturojošo elementu. Taču, pēc H. Linca teiktā, tas nav totalitāro režīmu būtisks elements, jo pastāv arī tādas totalitārās sistēmas, kurās nav personības kulta pazīmju, kaut arī šāda līdera valdīšana ir ļoti iespējama. Pēctecības krīzes, kuras, pēc dažu zinātnieku domām, apdraudēja šādu režīmu stabilitāti un pat izdzīvošanu, arī neizraisīja to sabrukumu.⁴⁷

Ideoloģija totalitārajās sistēmās ir valdības leģitimitātes un sabiedrības izturēšanās un rīcības veidošanas avots.⁴⁸ Tas ir mēģinājums pakļaut kontrolei visu sabiedrisko un personīgo dzīvi, pakārtot to noteiktiem mērķiem. Totalitārā ideoloģija iekļauj sevī hiliastiskas idejas par laimīgu vēstures nobeigumu, par cilvēka eksistences jēgas un galamērķa sasniegšanu. Tiek izmantota utopija, nākotnes valsts iekārtas tēls, lai attaisnotu cilvēku ikdienas grūtības. Totalitārais režīms rada spēcīgu iedzīvotāju ideoloģisku indoktrināciju, manipulējot ar masu apziņu. Totalitārisma raksturo varas monopols uz informāciju, pilnīga plašsaziņas līdzekļu kontrole, jebkuras domstarpības neiecietība, ideoloģisko pretinieku uzskatīšana par politiskajiem pretiniekiem. Šī sistēma novērš sabiedrības viedokli, aizstājot to ar oficiāliem politiskiem uzskatiem.⁴⁹

⁴⁵ Juan J. Linz, *ibid.*, 70. lpp.

⁴⁶ Juan J. Linz, *ibid.*, 67. lpp.

⁴⁷ Juan J. Linz, *ibid.*, 74.-75. lpp.

⁴⁸ Juan J. Linz, *ibid.*, 21. lpp.

⁴⁹ В. П. Пугачёв, А. И. Соловьёв, *Введение в политологию. Учебник*. М: Аспект Пресс, 2005. 180.-181. lpp.

Taču totalitārisms, tāpat kā demokrātija, galvenokārt ir normatīvs jēdziens, kas atspoguļo un attaisno sociālo ideālu, kurš nekad un nekur nevarēja būt pilnībā realizēts - varas iestādes nespēja nodrošināt pilnīgu kontroli pār pilsoņiem un pilnībā likvidēt indivīda brīvību. Tāpēc totalitārisms kā jēdziens galvenokārt atspoguļo, kaut arī atšķirīgu, bet ļoti augstu valsts (un grupu un organizāciju, kas aiz tās stāv) kontroli pār pilsoņiem, viņu politisko apziņu un uzvedību.⁵⁰

Atkarībā no valdošās ideoloģijas totalitārismu parasti iedala divos veidos: “kreisējā” un “labējā”. “Kreisējais” totalitārisms radās komunistiskajās valstīs - Padomju Savienībā, Austrumeiropas un Āzijas valstīs (Ķīna, Ziemeļkoreja, Vjetnama), Kubā. “Labējais” totalitārisms izveidojās fašistiskajā Itālijā un nacistiskajā Vācijā. Struktūras un pārvaldes ziņā tie ir līdzīgi, taču to ideoloģija un mērķu sasniegšanas ceļi būtiski atšķiras. Komunistu mērķis ir proletariāta nākšana pie varas un komunistiskas sabiedrības radīšana, kurā ražošanas līdzekļi atrastos sabiedriskā īpašumā, tādējādi nodrošinot sociālu līdztiesību (vienlīdzīgu bezšķiru sabiedrību),⁵¹ savukārt “labējā” totalitārisma piekritēji “ir pasludinājuši savu apņēmtību nodibināt noteiktās nācijas vai rases impērisko kundzību visā pasaulē vai reģionā.”⁵²

Ziemeļkorejas totalitārais režīms tika nodibināts tieši pēc Padomju Savienības valsts modeļa, centralizēti plānotas ekonomikas un tās oficiālās marksisma-ļeņinisma ideoloģijas⁵³, kaut arī laika gaitā tas būtiski novirzījās no tās, kas atspoguļojās izteiktā Korejas nacionālismā un Kima Ilsonga personības kultā.⁵⁴ Padomju Savienības ietekmē 1946. gadā tika nodibināta Ziemeļkorejas Strādnieku partija, kas vēlāk, 1949. gadā, apvienojoties ar Dienvidkorejas Strādnieku partiju, tika pārdevēta par Korejas Strādnieku partiju (조선로동당, *džoson rodongdang*), kurai līdz šai dienai tika piešķirta valdoša loma pār visas valsts kontroli ar Kimu Ilsongu priekšgalā. Korejas Strādnieku partija nav vienīgā partija valstī, bez tās vēl pastāv Ziemeļkorejas Sociāldemokrātu partija (조선사회민주당 *džoson sahve mindžudang*) un

⁵⁰ В. П. Пугачёв, А. И. Соловьев, *ibid.*, 178. lpp.

⁵¹ Jānis Šiliņš, “Komunisms, ideoloģija”. Nacionālā enciklopēdija, 2020. <https://enciklopedija.lv/skirklis/32270-komunisms-ideolo%C4%A3ija> [skatīts 2019.04.23.]

⁵² Carl J. Friedrich, Zbigniew K. Brzezinski, *Totalitarian dictatorship and autocracy*, 2nd ed. New York; Washington; London: F.A. Praeger, 1966. 19. lpp.

⁵³ Ļeņina un citu Padomju Savienības boļševiku partijas ideologu izveidots marksisma traktējums, kas atšķiras no klasiskā marksisma galvenokārt ar sociālistiskās revolūcijas uzvaras apstākļu interpretāciju un proletariāta diktatūras samazināšanu līdz revolucionāras partijas diktatūrai, kas kontrolēja visus sabiedrības aspektus, sākot ar politiku un ekonomiku un beidzot ar tās locekļu privāto dzīvi.

⁵⁴ Charles Armstrong, “The role and Influence of Ideology” in *North Korea in Transition: Politics, Economy, and Society*, edited by Kyung-Ae Park, and Scott Snyder. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2012. 6. lpp.

Čondoistu⁵⁵ jauno draugu partija (천도교청우당 *čondogjo čongudang*).⁵⁶ Taču tām nav nekādas ietekmes valsts pārvaldē, un tās kalpo galvenokārt, lai demonstrētu, ka režīms nav diktatūra, bet demokrātija, kurā valsts pārvalde tiek regulāri ievēlēta “vispārējās, vienlīdzīgās un tiešās vēlēšanās”⁵⁷. Visa vara galvenokārt tika koncentrēta Korejas Strādnieku partijas un līdera ģimenes rokās.

Daži autori, runājot par Ziemeļkoreju, bieži vien dēvē to par patrimoniālo valsti ar spēcīgām patrimoniālisma pazīmēm. Patrimoniālajā režīmā, jeb sultānismā, kā to nosauca Makss Vēbers, privātais un publiskais ir saplūdis, un ir vērojama izteikta tendence uz ģimenes varu un dinastiju pēctecību. Kā atzīmē H. Lincs un A. Stepāns, sultānistiskā valsts kļūst par sultāna personisko īpašumu. Sultānismā var būt plašs sociālais un ekonomiskais plurālisms, bet gandrīz nekad politiskais plurālisms, jo politiskais spēks ir tieši saistīts ar valdnieka personību. Tomēr sultānistiskā režīma būtiskā realitāte ir tāda, ka visi cilvēki, grupas un iestādes pastāvīgi tiek pakļauti neparedzamai un despotiskai sultāna rīcībai, un tādējādi viss plurālisms ir bīstams.⁵⁸

Patrimoniālā valdīšana parasti ir pretrunā ar marksisma teoriju attiecībā uz nepieciešamību veidot bezšķiru egalitāru sabiedrību, kā arī parasti valdniekiem trūkst pārāk liela ticība marksisma-ļeņinisma ideoloģijā. Lai līderis būtu spējīgs pacelties pāri marksisma-ļeņinisma ideoloģijai un gūt atbalstītājus, viņam ir jābūt harizmātiskam un parasti sabiedrībā viņš tiek rādīts kā valsts glābējs un nacionālais varonis.⁵⁹ Ideoloģija tiek izstrādāta pēc tam, kad valdnieks jau nācis pie varas, un ar to tiek veiktas ārkārtējas manipulācijas. Tā neierobežo valdnieku un ir būtiska tikai tik ilgi, kamēr viņš to praktizē. Ja totalitārā režīma līdera ideoloģiskos paziņojumus nopietni uztver ne tikai viņa sekotāji un kadri, bet arī sabiedrība un intelektuāļi, kas atrodas ārpus tās valsts, kurā vadonis realizē kontroli, t.i., ļeņinisma, staļinisma

⁵⁵ Čondoisms (천도교 *čondogjo*), burtiski “Debesu ceļa reliģija”, ir 20. gs. Korejas reliģija, kas apvienoja sevī budisma, konfūcisma, kristietības un daoisma elementus.

⁵⁶ Atsuhito Iozaki. *Understanding the North Korean Regime*. Washington: Wilson Center, 2017. 15. lpp.

⁵⁷ Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas pārskatītā 2016. gada konstitūcija. 6. pants.

https://www.constituteproject.org/constitution/Peoples_Republic_of_Korea_2016?lang=en [skatīts 2020.05.20.]

Kopš valsts dibināšanas 1948. gadā vēlēšanas notika pavisam 14 reizes. Visi pilsoņi, kuri ir sasnieguši 17 gadu vecumu ir tiesīgi balsot. Taču vēlēšanas notiek, izmantojot “uzticības votuma” sistēmu, kurā katrā vēlēšanu apgabalā tiek izvirzīts viens kandidāts. Pēdējās 2019. gada marta parlamenta vēlēšanās tika ievēlēti visi 687 piedāvātie kandidāti ar 99,99% vēlētāju aktivitāti un 100% vēlētāju atbalstu.

⁵⁸ Juan J. Linz, Alfred Stepan, *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore, London: The John Hopkins University Press, 1996. 52. lpp.

⁵⁹ Steven Saxonberg, *Transitions and Non-Transitions from Communism: Regime Survival in China, Cuba, North Korea, and Vietnam*. New York: Cambridge University Press, 2013. 110. lpp.

un marksisma gadījumos,⁶⁰ tad patrimoniālajos režimos parasti tā nav, kaut arī Ziemeļkorejas propaganda bieži vēsta par tās ideoloģijas popularitāti Āzijā, Āfrikā un Latīņamerikā.⁶¹

Kaut arī patrimoniālā valdīšanas forma palīdz totalitārā režīma iekšējās stabilitātes nodrošināšanā, tā neizslēdz opozīcijas parādīšanās un varas zaudēšanas iespēju. Lai gan pēc H. Linca un A. Stepāna teiktā, šādi patrimoniālie režīmi nekad mierīgi nepadodas varai. Tā vietā viņi mēģina vardarbīgi apspiest jebkuru sacelšanos, un zaudē varu tikai tad, ja opozīcija spēj sevi militāri aizstāvēt.⁶²

⁶⁰ Juan J. Linz, Alfred Stepan, *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore, London: The John Hopkins University Press, 1996. 53.-54. lpp.

⁶¹ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 56. lpp.

⁶² Juan J. Linz, Alfred Stepan, *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore, London: The John Hopkins University Press, 1996. 53. lpp.

2. Rīki politiskās varas nodrošināšanai un saglabāšanai un to izmaiņas

2.1. Tautas revolūcijas novēršana

Par vienu no galvenajiem esošās politiskās sistēmas un totalitārā režīma gāšanas draudiem tiek uzskatīta tautas revolūcija vai apvērsums.⁶³ Ir daudz dažādu “revolūcijas” jēdziena skaidrojumu. Politoloģijas mācību grāmatās “revolūcija” visbiežāk tiek paskaidrota kā “politiskās sistēmas vai režīma kvalitatīva pārveidošana, esošās iekārtas gāšana”.⁶⁴

Balstoties uz Huana Linca (*Juan Linz*) un Alfrēda Stepana (*Alfred Stepan*) izveidotās politisko režīmu tipoloģijas⁶⁵ Stīvens Saksonbergs (*Steven Saxonberg*) ir izklāstījis un detalizēti paskaidrojis totalitāro režīmu pārejas periodu un varas zaudēšanu. Kad komunistiskais režīms nonāk pie varas, tas cenšas iegūt pēc iespējas lielāku kontroli pār sabiedrību, un lai ieviestu šādu kontroli, režīms izmanto visus viņa rīcībā esošos līdzekļus. Sākotnējā posmā totalitārajam režīmam nav sevi jāleģitimizē, jo tas gandrīz pilnībā kontrolē sabiedrību. Pastāvošā politiskā sistēma tiek uzskatīta par “vispiemērotāko” sabiedrībai. Sabiedrības individuālā izvēle un politisko alternatīvu apzināšanās tiek novērsta ar masu terora un spēka, ideoloģiskās indoktrinācijas un informācijas kontroles palīdzību. Kad varas pamatā ir pilnīga kontrole un masu terors, alternatīvas sistēmas kļūst neiedomājamas un likumības jautājums pats par sevi pazūd. Lai gan komunistiskie režīmi totalitārajā posmā neuztraucas par leģitimitāti, ideoloģijai tomēr ir liela loma valsts iestāžu motivēšanā pildīt savu “mesiānisku” misiju sabiedrības pārveidošanā.⁶⁶

Tādējādi totalitārie režīmi, nodrošinot sabiedrības kontroli, paliek pie varas, ja vien tos neapgāž militārie spēki no ārpuses. Tomēr dažreiz komunistiskās partijas nespēj iegūt hegemonisku kontroli pār sabiedrību, un tāpēc tām jau no paša sākuma trūkst leģitimitātes. Bieži vien ideoloģiskā leģitimitāte tiek zaudēta arī ekonomiskās situācijas pasliktināšanas un lejupslīdes gadījumā.⁶⁷ Kad režīma vadītāji zaudē ideoloģisko leģitimitāti un atbalstu, pastāv liela iespēja tautas sacelšanai pret režīmu.

⁶³ Daniel Byman, Jennifer Lind, “Pyongyang’s Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea”. *International Security*, Vol. 35, No. 1 (Summer 2010). 46. lpp.

⁶⁴ Jēdzienam “revolūcija” ir vairāki skaidrojumi, kas pārsvarā ir līdzīgi, tāpēc tika izvēlēts viens.

Б. А. Исаев, *Политическая история: революции: учебник для бакалавриата и магистратуры*. Москва: Издательство Юрайт, 2019. 14. lpp.

⁶⁵ Režīmu tipoloģija un to raksturīgās iezīmes ir izklāstītas H. Linca un A. Stepana grāmatā.

Juan J. Linz, Alfred Stepan, *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore, London: The John Hopkins University Press, 1996.

⁶⁶ Steven Saxonberg, *Transitions and Non-Transitions from Communism: Regime Survival in China, Cuba, North Korea, and Vietnam*. New York: Cambridge University Press, 2013. 16.-17. lpp.

⁶⁷ Steven Saxonberg, *ibid.*, 21.-22. lpp.

Kā apgalvo sociologs Misaghs Parsa (*Misagh Parsa*), noteiktās sociālās grupas, it īpaši garīdznieki, strādnieki, kapitālisti un studenti, ieņem vadošo lomu revolucionārajā cīņā.⁶⁸ Kad inteliģence pārstāj ticēt režīma ideoloģiskajai leģitimitātei un tam, ka režīms ieviesīs jebkādas reformas, viņi vērsas pie strādniekiem un zemniekiem pēc atbalsta. Turklāt, ja arī strādnieku šķira pārstāj ticēt un pieņemt režīmu⁶⁹, ir liela iespēja revolūcionārajam iznākumam.

S. Saksonbergs izceļ šādus tautas revolūcijas cēloņus⁷⁰:

- ekonomiskā krīze;
- režīms ir zaudējis ideoloģisko leģitimitāti;
- sabiedrība vairs nevēlas pragmatiski pieņemt režīmu;
- intelektuāļi režīma zaudētās ideoloģiskās leģitimitātes dēļ atsakās no revizionisma un vēlas sadarboties ar strādniekiem vai zemniekiem;
- iestājas sabiedrības pieaugošu cerību periods, un režīms kaut ko dara, lai šīs cerības izjauktu;
- režīms ar savām darbībām sacelš sašutumu sabiedrībā.

Īpašu uzmanību gribētos pievērst sabiedrībai un tās pieaugošām cerībām, jo kā norādīja amerikāņu sociologs Džeims Deiviss (*James. C. Davies*), politiskā stabilitāte un nestabilitāte galu galā ir atkarīga no prāta stāvokļa un noskaņojuma sabiedrībā.⁷¹ Sabiedrības revolucionārais potenciāls ir atkarīgs no tā, cik plašas ir pieaugošās cerības, un no tā, cik viegli opozīcijas grupas var komunicēt un sadarboties ar iedzīvotājiem.⁷² Revolūcija ir iespējama, ja cilvēkiem ir pieaugošas cerības, ka tiks veiktas reformas. Ja cilvēki netic tam, ka notiks kādas izmaiņas valstī, viņi, visticamāk, atkāpsies.

Daudzi autori atzīmēja ekonomiskās krīzes būtisku lomu komunistisko režīmu sabrukumā. Pagaidām neviens režīms nav kritis bez ekonomiskās krīzes.⁷³ Tomēr ar vienu ekonomisko krīzi acīmredzami nepietiek, jo Ziemeļkorejas režīmam, neskatoties uz ekonomisko krīzi un visām skartajām grūtībām 1990. gados, izdevās saglabāt varu.

⁶⁸ Misagh Parsa, “*States, Ideologies, and Social Revolutions: A Comparative Analysis of Iran, Nicaragua, and the Philippines*”. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 5. lpp.

⁶⁹ Bieži vien pārstāj ticēt režīmam ekonomiskās situācijas un dzīves līmeņa pasliktināšanas gadījumā. Turklāt, kamēr režīmam izdodas paaugstināt dzīves līmeni un nodrošināt nodarbinātību, strādnieki ir gatavi pieņemt režīmu, pat ja viņiem tas nepatīk.

⁷⁰ Steven Saxonberg, *Transitions and Non-Transitions from Communism: Regime Survival in China, Cuba, North Korea, and Vietnam*. New York: Cambridge University Press, 2013. 242. lpp.

⁷¹ James C. Davies, “*Toward a theory of revolution*”. *American Sociological Review*, Vol. 27, No. 1 (February 1962). 6. lpp.

⁷² Steven Saxonberg, *Transitions and Non-Transitions from Communism: Regime Survival in China, Cuba, North Korea, and Vietnam*. New York: Cambridge University Press, 2013. 208. lpp.

⁷³ Steven Saxonberg, *ibid.*, 34. lpp.

Ziemeļkorejas režīms joprojām atrodas totalitārā stadijā, un cilvēkiem ir maz cerību, ka reformas notiks. Tādējādi ekonomiskā krīze nav izraisījusi sacelšanos.

S. Saksonbergs savā grāmātā piemin arī Džeralda Segala (*Gerald Segal*) un Džona Phippa (*John Phipps*) izpausto viedokli par “pašmāju” režīmiem. D. Segals un D. Phipps apgalvo, ka daži režīmi ir spējuši saglabāt varu, jo tie nāca pie varas pēc savas gribas un tādējādi bauda lielāku leģitimitāti un savas armijas lojalitāti.⁷⁴ Vietējā armija aizsargā partiju tāpēc, ka tā pirmām kārtām arī “bruģēja” ceļu uz varu. Ja armija neaizsargās partiju, tautas sacelšanās ir spējīga novest pie režīma sabrukuma.⁷⁵ Tomēr “pašmāju” režīmu arguments nespēj paskaidrot Ziemeļkorejas režīma pastāvēšanu tādēļ, ka Ziemeļkorejas komunistiskais režīms nav “audzēts” mājās. Padomju Savienība ir tā, kas “atveda” Kimu Ilsongu pie varas.

Saskaņā ar šo analīzi Ziemeļkorejas režīmam izdodas izvairīties no tautas revolūcijas un palikt pie varas, pateicoties tā spējai uzturēt totalitāru, hegemonisku sabiedrības kontroli, izmantojot patrimoniālismu kā valdīšanas formu, kurā Kimu ģimenes kults ir kļuvis par savā ziņā valsts reliģiju.⁷⁶ Kims Ilsons izveidojis sabiedrību, kurā jebkura domstarpība un cerība uz izmaiņām ir gan bīstama, gan sarežģīta, pat neiespējama. Lai novērstu tautas nemierus un sacelšanās pret esošo iekārtu, kas varētu novest pie režīma sagrauves, un nodrošinātu tautas lojalitāti, uzticību un piekrišanu esošai kārtai, Ziemeļkorejas valdība ir paļāvusies uz trim rīkiem: sabiedrības totālo kontroli, kas novērš potenciāli naidīgu sociālo klašu un opozīcijas veidošanos; kontroli pār informāciju un idejām, kas palielina režīma leģitimitāti un ievieš cilvēku apziņā vēlamās vērtības un uzskatus; un spēka pielietošanu potenciālās pretestības novēršanai vai sagraušanai.⁷⁷

2.1.1. Sabiedrības uzraudzības un kontroles sistēma

1956. gadā Kims Ilsons sastapās ar savu pirmo lielo izaicinājumu un draudu nodibinātā režīma pastāvēšanai. Ierēdņi, ietekmējoties no Maskavā notiekošās destalinizācijas, vēlējās sekot tās piemēram un mainīt politiku, gāžot Kimu Ilsongu no varas. Kims Ilsons sāka rūpīgu partijas tīrīšanu no tiem funkcionāriem, kas sadarbojās ar Padomju Savienību un Ķīnu. Valsts politbirojā, kas tika uzskatīta par valsts un partijas augstāko izpildkomiteju un bija pārāka par

⁷⁴ Steven Saxonberg, *ibid.*, 20. lpp.

⁷⁵ Gerald Segal and John Phipps, “*Why Communist Armies Defend Their Parties*”. *Asian Survey*, Vol. 30, No. 10, 1990. 959.-960. lpp.

⁷⁶ Ziemeļkorejas ideoloģija pat ieņēma 10. vietu pasaules lielāko reliģiju sarakstā.

Kim Yong Hun, “*Juche Is Classified As a Major World Religion*”. *Daily NK*, 2007.

<https://www.dailynk.com/english/juche-is-classified-as-a-major-wor/> [skatīts 2020.01.05.]

⁷⁷ Daniel Byman, Jennifer Lind, *ibid.*, 47. lpp.

jebkuru citu valsts iestādi, ieskaitot Ministru kabinetu, tikai divi cilvēki no desmit izvairījās no vajāšanām.⁷⁸

1950. gadu vajāšanas noveda pie gandrīz pilnīgas Ziemeļkorejas valdības maiņas. Kopš 1950. gadu beigām visus augstākos amatus ieņēma bijušie Mandžūrijas partizāni⁷⁹ un citi Kima Ilsonga ieceltie pārstāvji, ieskaitot viņa ģimenes locekļus, kas vairāk vai mazāk palika pie varas līdz līdera nāvei 1994. gadā. Tikai daži no viņiem bija beiguši vidusskolu un saņēmuši augstāko izglītību, pārsvarā tie bija nabadzīgu zemnieku bērni, kas nevarēja apmeklēt pat pamatskolu. Taču Kimam Ilsongam svarīga bija ne viņu izglītība, pieredze un valsts pārvaldes prasmes, bet lojalitāte un uzticība līderim un režīmam.⁸⁰

Neskatoties uz to, ka Kims Ilsons bija nācis no kristiešu ģimenes, kristieši arī tika nežēlīgi vajāti. Daudzi zemes īpašnieki, uzņēmēji un kristieši bēga no Ziemeļkorejas uz dienvidiem. No 1945. gada līdz 1951. gadam uz dienvidiem pavisam bija aizbēguši aptuveni 1,2-1,5 miljoni jeb 10-15 procenti no visiem Ziemeļkorejas iedzīvotājiem. Topošajam režīmam tas nozīmēja, ka potenciālā režīma opozīcija un pretinieki izraidīja sevi no valsts, padarot to viendabīgāku, “tīrāku” un drošāku.⁸¹

1950. gadu beigās Kims Ilsons, novēršot potenciālus režīma pretiniekus un draudus, sagrāba visu valsts varu un pastiprināja kontroli pār Ziemeļkorejas iedzīvotājiem. Kopš tā laika Ziemeļkoreja sāka pārvērsties par totāli kontrolētu sabiedrību, kurā valdība iejaucas un uzrauga visus tautas dzīves aspektus.

1957. gada 30. maijā Korejas Strādnieku partijas Centrālās komitejas politbirojs (조선로동당 중앙위원회 정치국 *džoson rodongdang džungangvivonhve džongčiguk*) pieņēma lēmumu: “Par cīņu pret kontrrevolūcijas elementiem pārveidošanu visas tautas, visu partiju kustībā”.⁸² Tā sākās viena no pirmajām lielajām režīma ienaidnieku identificēšanas kampaņām.⁸³

⁷⁸ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 12.-14. lpp.

⁷⁹ Mandžūrijas ķīniešu partizāna kara dalībnieki, kas cīnījās pret Japānas impēriju 1931.-1941. gados un tās dibināto Mandžukuo vasaļvalsti Ķīnas republikas ziemeļrietumos.

⁸⁰ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 15. lpp.

⁸¹ Andrei N. Lankov, *ibid.*, 7. lpp.

⁸² Tā sauktais “30. maija lēmums”.

⁸³ A. H. Ланьков, *ibid.*, 79. lpp.

Songbun sistēma (출신성분 *čulšinsongbun*)

Valdība sāka veikt katras Ziemeļkorejas ģimenes vēstures pārbaudi, un laikposmā no 1957. līdz 1960. gadam visa Ziemeļkorejas sabiedrība tika sadalīta trīs grupās: “lojālie”, “svārstīgie” un “naidīgie”. Vairumā gadījumu iedzīvotāji tika klasificēti pēc tā, ko viņš pats, vai viņa vīriešu dzimuma priekšteči ir izdarījuši 1940. gados un 1950. gadu sākumā.⁸⁴ Tika izveidota Songbun sistēma, kurā katrai grupai ir skaidri noteikts privilēģiju un ierobežojumu kopums. Songbun sistēma tika ieviesta, lai izolētu un novērstu režīma ienaidniekus, reālus un iespējamus, un apbalvotu režīma atbalstītājus.

Pie “lojālā” slāņa (핵심 계층⁸⁵ *heksim gječung*) pieder⁸⁶:

- 1) strādnieki, cilvēki, kas nākuši no strādājošām ģimenēm;
- 2) mazie un nabadzīgie zemnieki;
- 3) valsts institūciju darbinieki;
- 4) Korejas Strādnieku partijas biedri;
- 5) inteliģence, kas bija ieguvusi izglītību pēc Korejas atbrīvošanās no Japānas koloniālās varas;
- 6) Korejas karā (한국 전쟁, *hanguk džondženg*)⁸⁷ kritušie un viņu ģimenes;
- 7) nacionālās atbrīvošanas kustības locekļu ģimenes;
- 8) militārās ģimenes;
- 9) kara varoņi utt.

Tikai iedzīvotāji, kas nāk no šī slāņa, var pretendēt uz prestižu darbu.

Pie “svārstīgā” sabiedrības slāņa (동요 계층 *dongjo gječung*) pieder:

- 1) bijušie mazie un vidējie tirgotāji;
- 2) bijušie amatnieki;
- 3) bijušie mazo uzņēmumu īpašnieki;
- 4) bijušie pakalpojumu nozares mazo un vidējo uzņēmumu īpašnieki;
- 5) vidējie zemnieki;
- 6) to cilvēku ģimenes, kas Korejas kara laikā aizgājuši uz dienvidiem, taču nebija

⁸⁴ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 41. lpp.

⁸⁵ “핵심” korejiešu valodā nozīmē “kodols, sirds, sakne, būtība”, tāpēc šo slāni mēdz arī saukt par “pamata slāni”.

⁸⁶ Uzskatāmības dēļ visu trīs sociālo slāņu pārstāvju saraksts tika nedaudz saīsināts.

⁸⁷ Pilsoņu karš Korejas pussalā (1950—1953) kurš izvērtās par starptautisku konfliktu, kurā bruņotā konfliktā sadūrās ANO deleģēto valstu koalīcija (ar ASV vadībā) un tā saukto komunistu bloka Āzijas valstis (Ziemeļkoreja, Ķīna un PSRS). Korejas karš beidzās ar pamiera līgumu 1953. gada 27. jūlijā, kuru parakstīja pārstāvji no Ziemeļkorejas, Apvienoto Nāciju spēkiem un Ķīnas. Dienvidkoreja piekrita pamiera līgumam, bet neparakstīja to.

vērsti pret Ziemeļkorejas politisko sistēmu;

- 7) bijušie Dienvidkorejas iedzīvotāji, kas nebija saistīti ar dienvidos notiekošo komunistisko kustību utt.

Pie “naidīgā” slāņa (적대 계층 *džokde gječung*) pieder:

- 1) bijušie ierēdņi un uzņēmēji (arī tie, kas kļuva par strādniekiem pēc atbrīvošanās no Japānas koloniālās varas);
- 2) turīgie zemnieki;
- 3) bijušie lielie tirgotāji;
- 4) bijušie zemes īpašnieki;
- 5) personas, iesaistītas pro-japāņu vai pro-amerikāņu darbībās;
- 6) bijušās amatpersonas, kas strādāja Japānas koloniālajā pārvaldē;
- 7) izslēgtie no Korejas Strādnieku Partijas sastāva biedri;
- 8) bijušie Demokrātiskās Partijas (조선 민주당 *džosonmindžudang*) biedri;
- 9) Korejas kara laikā aizbēgušo uz dienvidiem personu ģimenes, kuru darbības bija vērstas pret Ziemeļkorejas režīmu;
- 10) Korejas kara laikā aizbēgušo uz dienvidiem personu ģimenes, kuru izcelsme nebija skaidra;
- 11) korejieši, kas atgriezās no Ķīnas uz Koreju 1950. gados;
- 12) korejieši, kas atgriezās no Japānas uz Koreju 1960. gados;
- 13) bijušie Dienvidkorejas iedzīvotāji, kas bija saistīti ar dienvidos notiekošo komunistisko kustību;
- 14) inteliģence, kas bija ieguvusi izglītību pēc Korejas atbrīvošanās no Japānas koloniālās varas;
- 15) personas, kas praktizē kristietību, budismu vai konfūcismu;
- 16) ieslodzīto ģimenes;
- 17) sodīto un pēc soda izpildes atbrīvoto personu ģimenes par politiskiem un ekonomiskiem noziegumiem;
- 18) “aizdomīgās sievietes” – bijušās šamanes, kurtizānes⁸⁸ un viņu tuvākie radnieki, utt.

Cilvēki, kas nāk no “naidīgā” slāņa nav tiesīgi stāties prestižās universitātēs vai dzīvot lielās pilsētās, un parasti tiek turēti mazapdzīvotās kalnainās ziemeļu provincēs. Precēties ar citu slāņu pārstāvjiem un mainīt savu vietu hierarhijā arī bija neiespējams, izņemot gadījumu,

⁸⁸ Korejiešu valodā kiseng 기생, kas bija profesionālās un speciāli apmācītās valsts ierēdņu izklaidētājas, populāras Gorjo un Džosonas dinastijas laikos.

kad cilvēks veica kādu varoņdarbu Ziemeļkorejas režīma labā.⁸⁹ Tādējādi vairāku gadu desmitu laikā, sākot ar piecdesmito gadu beigām, Kima Ilsonga valdība miljoniem cilvēku ir klasificējusi kā naidīgā slāņa locekļus, daudzus pārvietojot uz nabadzīgiem un izolētiem apgabaliem valsts ziemeļdaļā. Tā kā songbun ir daļēji mantots, laika gaitā tas radīja sava veida iedzīmtu kastu sistēmu, kurā zemākās kastas locekļi un viņu bērni strādāja lauksaimniecības un kalnrūpniecības nozarē, bet augstākās kastas pārstāvji kļuva par ierēdņiem.

Iedzīvotāju iedalījums sociālos slāņos ļauj Ziemeļkorejas līderim nošķirt visus režīmam potenciāli “bīstamus” un “naidīgus” cilvēkus un veikt rūpīgāku uzraudzību, novēršot jebkuras iespējamās domstarpības un padarot tautas sacelšanos gandrīz neiespējamu. Periodā no 1960. gada līdz 1990. gadam Ziemeļkorejas valdība veiksmīgi kontrolēja un uzraudzīja katru valsts iedzīvotāja dzīves aspektu, sākot no noteiktās rīsu devas, pateicoties pārtikas preču sadales sistēmai, un darba, kas tika piešķirts iedzīvotājiem pēc vidusskolas beigšanas, un beidzot ar dzīvesvietu un ceļošanu.

Ziemeļkorejas iedzīvotājiem nebija atļauts pamest savu dzīvesvietu un doties ārpus savas dzimtās pilsētas vai novada uz vairākām dienām bez īpašas atļaujas, ko izsniedza vietējā vara. Vienīgais izņēmums bija oficiāli reģistrētā māsaimniecība tajā pilsētā vai novadā, uz kuru korejiētis vēlējās doties. Ceļošanas atļaujas izsniegšanai bija jābūt pamatotiem iemesliem, ja vien šī persona nedevās komandējumā. Ceļojumam uz tādām teritorijām kā Phenjanas pilsēta vai DMZ⁹⁰ apkārtnē bija nepieciešama īpaša ceļošanas atļauja, ko izsniedza Iekšlietu ministrija, un kuru bija ļoti grūti iegūt.⁹¹ Kaut arī 1998. gada konstitūcija noteica pārvietošanās un uzturēšanās brīvību, ziemeļkorejietiem tā joprojām piešķirta nav.⁹²

Lai uzturētu labāku kontroli un uzraudzību pār iedzīvotāju pārvietošanos valstī un viņu dzīvi kopumā, Ziemeļkorejas valdība sāka izmantot savstarpējās galvošanas sistēmu⁹³, kas saucas par inminban.

Inminban sistēma (인민반 제도 *inminban džedo*)

Visi Ziemeļkorejas iedzīvotāji tika iedalīti vēl mazākās vienībās, kas ir pazīstamas kā inminban (인민반) jeb “tautas grupas”. Šī sistēma joprojām pastāv, kaut arī tās efektivitāte iedzīvotāju uzraudzības nolūkos kopš 1990. gada ir samazinājusies. Vienā inminban ietilpst no

⁸⁹ Andrei N. Lankov, *ibid.*, 41.-42. lpp.

⁹⁰ Zona, kas sadala Korejas pussalu pa 38. paralēli divās aptuveni vienādās daļās – ziemeļu (Korejas Tautas Demokrātiskā Republika) un dienvidu (Korejas Republika).

⁹¹ Andrei N. Lankov, *ibid.*, 37.-38. lpp.

⁹² Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 139. lpp.

⁹³ T.i., visu kopienas locekļu atbildība par katra tās dalībnieka darbībām.

20 līdz 40 ģimenēm, kas dzīvo kopīgā rajonā vai vienā kāpņu telpā, ja ģimenes dzīvo daudzdzīvokļu ēkās. Katras grupas priekšgalā stāv amatpersona, parasti sieviete, kas ir atbildīga par apkārtnes kārtības uzturēšanu un iedzīvotāju uzraudzību. Viņai ir jāzina par katra iedzīvotāja ienākumiem un izdevumiem. Ja kāda radnieks vai draugs plāno palikt pa nakti, mājsaimniekam ir jāpaziņo inminban uzraudzei, kura pārbauda personas apliecību un ceļošanas atļauju, ja viesis ir nācis no citas pilsētas. Dažas reizes gadā, speciālas policijas patruļas kopā ar inminban uzraudzi rīko izlases veida mājokļu pārbaudes, lai pārliecinātos, ka visi cilvēki ir pareizi reģistrējušies.⁹⁴ Inminban sistēma spēlē nozīmīgu lomu Ziemeļkorejas sabiedrībā, jo tā sniedz iespēju pastāvīgi kontrolēt un uzraudzīt visas sabiedrības dzīves jomas, un atšķirībā no policijas, varēja saņemt tādu informāciju par iedzīvotājiem, kuru policija nevarēja.

Runājot par Ziemeļkorejas režīmu, bieži vien tas tiek salīdzināts ar cilvēka ķermeni un tiek teikts, ka Līderis ir smadzenes, Korejas Strādnieku Partija – nervi, un sabiedrība – šī “politiskā ķermeņa” šūnas. Patiešām, valsts darbojas kā organizēts un strukturēts cilvēka ķermenis, kur katrs pilsonis, izņemot zīdaiņus un mazus bērnus, pieder pie kādas organizācijas, kurā viņš tiek uzraudzīts un kontrolēts.

Organizācijas

Visi bērni sākumskolas 2. klasē pievienojas Bērnu Savienībai (소년단 *sonjondan*). Tiem bērniem, kas parādīja lielāku uzticību režīmam, ir atļauts pievienoties pie Bērnu Savienības vienu gadu agrāk. Bērni, kuri sasnieguši 14 gadu vecumu, pamet Bērnu Savienību un pievienojas Jaunatnes līgai (청년동맹 *čongnjonđongmeng*)⁹⁵ līdz 30 gadu vecumam. Tikai daži no Jaunatnes līgas biedriem kļūst par Korejas Strādnieku partijas biedriem un pievienojas Centrālajai komitejai, pārējie pievienojas Arodbiedrībai (직맹 *džikmeng*)⁹⁶. Zemnieki iestājas Lauksaimnieku apvienībā (농근맹 *nonggunmeng*). Arī mājsaimnieces netika atstātas ārpus šī organizāciju tīkla un piederēja pie Sieviešu apvienības (녀성동맹 *njosongđongmeng*).⁹⁷

Visa Ziemeļkorejas sabiedrība bija ieviesta cītīgi pārdomātā un organizētā struktūrā, pateicoties kurai Ziemeļkorejas valsts iestādes var efektīvi kontrolēt un pārvaldīt visus

⁹⁴ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 38.-39. lpp.

⁹⁵ Līgas nosaukums tika mainīts vairākās reizes. Pēdējais “Kima Ilsonga Sociālistiskās jaunatnes līgas” nosaukums 2016. gada 27. - 28. augustā tika pārdēvēts uz “Kimilsonga-kimdžongiļa jaunatnes līgu” (김일성-김정일주의청년동맹).

⁹⁶ Pilnais nosaukums ir “Korejas arodbiedrību vispārējā federācija” (조선직업총동맹).

⁹⁷ Atsuhito Isozaki, *Understanding the North Korean Regime*. Washington: Wilson Center, 2017. 26.-27. lpp.; Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 39.-40. lpp.

iedzīvotāju dzīves aspektus. Šīs organizācijas palīdzēja veikt ideoloģisko indoktrināciju, rīkojot iknedēļas sapulces un sevis kritizēšanas sesijas, kurās katram dalībniekam bija jāsniedz īss ziņojums par paša izdarītajiem pārkāpumiem un nepamatotajām darbībām apskatāmajā nedēļā. Kā arī tika gaidīts, ka pārējie tās pašas organizācijas locekļi kritizēs šo personu par tiem pašiem vai citiem pārkāpumiem.⁹⁸ Šādas sapulces palīdzēja izsekot, kurš ir lojāls un paklausīgs režīmam un kurš nav.

Ziemeļkorejas iedzīvotāju iedalījums organizācijās spēlē nozīmīgu lomu uzraudzības sistēmā, un pateicoties tam, palīdzējis režīma stabilitātes nodrošināšanā un saglabāšanā, novēršot jebkādu ideoloģisko novirzi un pretrunas, neapmierinātību un protesta iespējas. Viens no svarīgiem faktoriem veiksmīgai sacelšanai pret režīmu ir revolucionāru spēja sazināties ar iedzīvotājiem. Lai sacelšanās izdotos, cilvēkiem jāzina, kur satikties, kādi pasākumi notiks un kāpēc.⁹⁹ Ziemeļkorejas režīms nedod šādu iespēju iedzīvotājiem, liedzot piekļuvi internetam un jebkādu pulcēšanas iespēju, veicot uzraudzību un kontroli ar organizāciju palīdzību. Mobbilo telefonu lietošana valstī oficiāli ir atļauta un pēdējos gados tā strauji pieaug, taču varas iestādes neatstāj to bez uzraudzības un pastāvīgi veic kontroli pār visām notiekošām saziņām, lai nepielaistu iespēju tautai organizēt sacelšanās.¹⁰⁰ Par visām iedzīvotāju veicamām darbībām, kas atšķiras no oficiālās ideoloģijas un vērstas pret režīmu, tiks ziņots. Kaut arī 1990. gados sistēmas nozīme samazinājās, tā ir joprojām nozīmīga un neatņemama Ziemeļkorejas iedzīvotāju dzīves sastāvdaļa.

2.1.2. Kontrole pār informāciju un idejām

Lai iemantotu tautas uzticību un lojalitāti un leģitimizētu savu varu, totalitārie režīmi veic valsts iedzīvotāju politisko un ideoloģisko izglītošanu un kontrolē ne tikai pašus cilvēkus un viņu rīcības, bet arī informāciju, kuru viņi saņem. Režīmi bieži piedāvā ideoloģiju, lai pamatotu savu varu. Pateicoties ideoloģijai, līderi var leģitimizēt savas vērtības un prioritātes, racionalizēt kļūdas un pārliecināt cilvēkus sekot un būt uzticīgam režīmam. Ideoloģija un leģitimitāte kavē arī opozīciju. Režīms ar spēcīgu ideoloģiju kavē opozīcijas veidošanos, jo režīma pretiniekiem ir grūtāk iegūt tautas atbalstu. Vēl viens veids, kā līderis var iegūt leģitimitāti, ir personības kulta attīstīšana. Personības kulta vājina un samazina citu elites pozīcijas, kas varētu būt

⁹⁸ Andrei N. Lankov, *ibid.*, 41. lpp.

⁹⁹ Steven Saxonberg, *Transitions and Non-Transitions from Communism: Regime Survival in China, Cuba, North Korea, and Vietnam*. New York: Cambridge University Press, 2013. 331. lpp.

¹⁰⁰ Atsuhito Isozaki, *Understanding the North Korean Regime*. Washington: Wilson Center, 2017. 27. lpp.

konkurenti līderim cīņā par varu. Kontrolējot informāciju, totalitārie režīmi palielina savu leģitimitāti pilsoņu acīs un kavē opozīcijas veidošanos.¹⁰¹

Viens no vissvarīgākiem Ziemeļkorejas politiskās kontroles sistēmas uzdevumiem ir nodrošināt sabiedrības “integritāti” un nepieļaut, lai Ziemeļkorejas iedzīvotājus ietekmētu ārpusaules idejas. Lai efektīvāk īstenotu propagandu valstī un pasargātu iedzīvotājus no nevēlamas ietekmes no ārpuses, varas iestādes uztur stingru pašizolācijas politiku un informācijas blokādi. Kims Džongils (김정일), Kima Ilsonga dēls, reiz teica: “Mums jārada tāda vide, it kā tai apkārt būtu migla, caur kuru mūsu ienaidnieki nevarētu mūs skaidri redzēt.”¹⁰² Turklāt cilvēki, kas ir “ielenksti” šajā miglā, arī nespēj ieraudzīt apkārtējo pasauli skaidri.

Varas iestādes aizliedza izmantot iestatāmos radioaparātus, tāpēc bija iespējams noklausīties tikai nelielu skaitu oficiālu Ziemeļkorejas kanālu. Ja kāds nopirka radio ārzemēs (kas bija likumīgi), īpašniekam bija jāiesniedz radio policijā, kur tehniķis novērsa tā noskaņošanas mehānismu. Turklāt tika rīkotas regulārās policijas un inminban uzraudzes vizītes, lai pārliecinātos, ka radioaparāts nav izlabots un rāda tikai oficiālus kanālus. 1960. gadu beigās varas iestādes uzsāka plašu ārzemju grāmatu (galvenokārt PSRS un japāņu grāmatas) iznīcināšanas kampaņu. Visa literatūra, kas tika izdota pirms vairāk nekā 10 vai 15 gadiem, tika īpaši aizsargāta. Iedzīvotāji tika izolēti arī no iepriekšējo gadu oficiālajām publikācijām, lai nodrošinātu, ka režīma politikas izmaiņas paliek nepamanāmas. Personiskā mijiedarbība starp ziemeļkorejiešiem un ārzemniekiem tika samazināta līdz minimumam.¹⁰³

Kima Ilsonga valdīšanas periodā plašsaziņas līdzekļi ziņoja, ka komunistiskā bloka un Trešās pasaules iedzīvotāji dzīvoja salīdzinoši labi, taču viņu dzīves līmenis bija zemāks nekā Ziemeļkorejā. Rietumu valstīs, galvenokārt, Amerikas Savienotās Valstīs situācija bija citādāka. ASV tika attēlota kā agresoru valsts, kura pelnīja, aplaupot pasauli. Taču vissliktākā dzīve bija Dienvidkorejā, kas tika attēlota kā Amerikas kolonija un kuras iedzīvotāji dzīvoja nabadzībā un sapņoja par dzīvi Ziemeļkorejā. Tā laika filmās un gleznās Dienvidkorejas pilsētas ainava izskatījās apmēram šādi: iedzīvotāji, tērpušies lupatās un meklēdami ēdamus atkritumus netālu no ASV karabāzēm.¹⁰⁴

¹⁰¹ Daniel Byman, Jennifer Lind, “Pyongyang’s Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea”, *International Security*, Vol. 35, No. 1 (Summer 2010). 49.-50. lpp.

¹⁰² Kongdan Oh, and Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 93. lpp.

¹⁰³ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 43.-44. lpp.

¹⁰⁴ Andrei N. Lankov, *ibid.*, 57.-58. lpp.

1975. gadā iznākušā un ieguvušā lielu popularitāti Ziemeļkorejas sabiedrībā filma ar nosaukumu “Gumhi un Unhi liktenis” (금희와 은희의 운명 *geumhiva unhie unmjong*) ļoti labi atspoguļo Dienvidkorejas iedzīvotāju “nabadzību” un “niecīgu un nožēlojamu” pastāvēšanu. Pēc sižeta, 1945. gadā piedzima divas dvīņu meitenes un drīzumā kļuva par bārenēm. Viena no viņām nejauši nokļuva Ziemeļkorejā, kur kļuva par slaveno “Džuče tipa tautas mūzikas” ansambļa dziedātāju, valkāja izsmalcinātus tērpus un dzīvoja laimīgi. Taču viņas māsa nokļuva Dienvidkorejā, kur viņa cieta badu, valkāja lupatas un dziedāja džeza dziesmas lētajā krogā¹⁰⁵ un galu galā kļuva par invalīdu.

Arī Ziemeļkorejas skolas mācību grāmatas nav brīvas no propagandas. Sākumskolas 2. klases matemātikas mācību grāmatās, publicētas 2003. gadā var atrast šādus uzdevumus:¹⁰⁶

Tēvzemes atbrīvošanas kara¹⁰⁷ laikā Korejas tautas armijas drosmīgie onkuļi pirmajā kaujā nogalināja 265 amerikāņu imperiālistisko bastardus. Otrajā kaujā viņi nogalināja par 70 bastardiem vairāk, nekā pirmajā kaujā. Cik bastardu viņi nogalināja otrajā kaujā? Cik bastardu pavisam viņi nogalināja?

Vienā Dienvidkorejas ciematā, kas cieš zem amerikāņu imperiālistisko vilku bastardu papēža, plūdi iznīcināja 78 mājas. Bojāto māju skaits bija par 15 vairāk nekā iznīcināto māju skaits. Cik sabojātu un iznīcinātu māju ir šajā Dienvidkorejas ciematā kopā?

Ziemeļkorejiešiem nepārtraukti tiek teikts, ka Ziemeļkoreja ir “parauga sociālisma valsts” un ir viena no attīstītākajām un bagātākajām pasaules valstīm, un tās pilsoņu laimīgā dzīve ārzemēs izraisa skaudību. Arī Korejas nauda ir kļuvusi par šīs propagandas instrumentu. Līdz 2009. gadam uz Ziemeļkorejā visvairāk izmantotās naudas zīmes - 1 vona vērtības - bija uzrakstīts viens no visizplatītākajiem korejiešu saukļiem: “Mēs neapskaužam nevienu pasaulē” (“세상에 부림 없으라” *sesange burom obsora*)¹⁰⁸.

Ziemeļkoreja patiešām pozicionē sevi par vienu no laimīgākām valstīm pasaulē. 2011. gadā Ziemeļkorejas plašsaziņas līdzekļi publicēja pasaules laimes indeksu¹⁰⁹, saskaņā ar kuru Ķīna ieņēma 1. vietu (nopenot 100 punktus), Ziemeļkoreja 2. vietu (98 punkti), Kuba 3. vietu (93 punkti), Irāna 4. vietu (88 punkti), tādējādi parādot labvēlīgā gaismā arī Trešās pasaules valstis, it īpaši tās, kuras dēvēja sevi par sociālistiskajām. ASV un Dienvidkoreja ieņēma

¹⁰⁵ Tautas mūzika tiek salīdzināta un pretstatīta džeza mūzikai kā izvīrtības un zemiskuma simbolam.

¹⁰⁶ Andrei N. Lankov, *ibid.*, 60.-61. lpp.

¹⁰⁷ Ziemeļkorejas oficiālais nosaukums Korejas karam (1950—1953).

¹⁰⁸ Mosaic Korea / 모자이크 코리아, 2019-2029 šinario hanbando / 2019~2029 시나리오 한반도. [2019.-2029. gadu scenārija Korejas pussalā]. Seoul: Samnparkers, 2019. 111.-120. lpp.

¹⁰⁹ Pasaules laimes ziņojums (angļu: World Happiness Report) ir ANO publicētais ikgadējais pārskats ilgtspējīgas attīstības risinājumu meklēšanai.

zemākās vietas šajā vērtējumā: Dienvidkoreja ieņēma 152. vietu ar 18 punktiem un ASV – 203 (pēdējo vietu sarakstā) ar 3 punktiem.¹¹⁰

Tādējādi iedzīvotāji saņem tikai tādu informāciju, kuru Ziemeļkorejas valdība uzskata par nepieciešamo sniegt, radot apstākļus, lai ziemeļkorejiešu prātos veidotos “pareizais” pasaules attēls. Valdība ievieš savas idejas un pasaules uzskatus, izmantojot visus iespējamus līdzekļus - izglītību, mākslu, izklaidi, pieminekļus un piemiņas vietas - un noteicot ideoloģiju par vienīgo doktrīnu un vadlīniju valstij. Tieši Ziemeļkorejas ideoloģija, it īpaši nacionālisms, palīdzēja uzturēt režīmu 1990. gados, kad pārējie marksisma-ļeninisma režīmi sabruka.¹¹¹

Džuče ideoloģija (주체사상 *džuče sasang*)

Politisko ideoloģiju var definēt kā “uzskatu sistēmu, kas izskaidro un attaisno sabiedrības vēlamu politisko kārtību un piedāvā stratēģiju tās sasniegšanai.” Ideoloģija kalpo kā uzvedības ceļvedis. Pēc Ziemeļkorejas preses vārdiem ideoloģija ir “kompas, kurš parāda valstij un tās iedzīvotājiem ceļu, pamats, uz kura visa tauta sanāk kopā vienotībā, un uzvaras karogs, kas ved tautu uz bezgalīgu labklājību un izaugsmi.”¹¹² Ziemeļkorejas ideoloģija sniedz vadlīnijas praktiski visām cilvēku darbības jomām, sākot no dzejas un beidzot ar lauksaimniecību.

Sākotnēji Kima Ilsonga režīma valdošie principi bija Padomju Savienības marksisms-ļeninisms un staļinisms. Taču drīz pēc Staļina nāves 1953. gadā un destāļinizācijas procesa aizsākšanās Padomju Savienībā, kas noveda pie Ķīnas-PSRS ideoloģiskām nesaskaņām¹¹³, Kims Ilsons, baidīdamies, ka personības kulta politikas pārtraukšana tiks izmantota arī pret viņu,¹¹⁴ vēlējās izveidot neatkarīgo sociālistisko nāciju un ievest savu ideoloģiju.

Kaut arī Ziemeļkorejas propaganda uzsver, ka pirmie Kima Ilsonga darbi par džuče ideoloģiju parādījās jau 1930. gados, Ziemeļkorejas līderis pirmo reizi džuče ideoloģiju pieminēja 1955. gadā, pamatojoties uz to, ka “mēs nepiedalāmies nevienā citā valsts revolūcijā, bet Korejas revolūcijā. [...] Tāpēc visam ideoloģiskajam darbam jābūt pakārtotam Korejas

¹¹⁰ Kims Songmo / 김성모, Jangs Sungšiks/ 양승식, “*Bukhane hengbok džisunun segje 2 vi... namhan hengbok džisunun 152 vi”rago?*” / “북한의 행복지수는 세계 2 위... 남한 행복지수는 152 위”라고?” [“Ziemeļkorejas laimes indekss ieņem otro vietu pasaulē ... Dienvidkorejas laimes indekss ieņem 152. vietu?”] Chosun, 2011. https://news.chosun.com/site/data/html_dir/2011/05/27/2011052701964.html [skatīts 2020.04.23.]

¹¹¹ Daniel Byman, Jennifer Lind, “*Pyongyang’s Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea*”, *International Security*, Vol. 35, No. 1 (Summer 2010). 51. lpp.

¹¹² Kongdan Oh, and Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 12.-13. lpp.

¹¹³ Ķīnas-PSRS ideoloģiskās nesaskaņas bija ideoloģisks, ekonomisks un diplomātisks konflikts starp Ķīnas Tautas Republiku un Padomju Savienību, kas aizsākās 1950. gadu beigās starp Ņikitu Hruščovu un Mao Dzedunu, un izraisīja ideoloģiskas šķelšanās starptautiskajā komunistu kustībā.

¹¹⁴ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 18. lpp.

revolūcijas interesēm. Kad mēs pētām Padomju Savienības Komunistiskās partijas vēsturi, Ķīnas revolūcijas vēsturi vai marksisma-ļeņinisma vispārējo patiesību, mēs to darām, lai pareizi veiktu mūsu pašu revolūciju.”¹¹⁵ Pati džuče ideoloģija tika interpretēta kā marksisma “radošais pielietojums”.¹¹⁶ Kims Ilsons mēģināja izveidot savu valsts ideoloģiju, pielāgot marksisma-ļeņinisma principus Ziemeļkorejas apstākļiem. Tajā laikā viņš arī daudz iedvesmojās no Ķīnas. Kima Ilsonga ziņojums bija ļoti līdzīgs Mao Dzedunga 1930. gadu beigās izvirzītai prasībai par “marksisma sinicizāciju” un pārākumu Ķīnas Komunistiskajā partijā.¹¹⁷ Ziemeļkoreju piesaistīja ķīniešu komunisma priekšstats, un maoistu ideāls rezonēja ar Kima Ilsonga vīziju par perfekto Koreju, kuru viņš cerēja nodibināt.¹¹⁸

Ziemeļkorejas sociālistiskais sapnis bija izveidot sabiedrību, kas tiek nodrošināta ar preču pārpilnību, kas tiek ražotas un apmainītas bez vajadzības pēc naudas. Šie laimīgie cilvēki ir savstarpēji saistīti kā liela nacionālā cilts, kuru no starptautiskās sabiedrības ekonomiskās un politiskās cīņas norobežo tas, ka tauta ir ekonomiski pašpietiekama. Būdami produktīvi un pašpietiekami, tauta ir vienāda ar jebkuru citu pasaules tautu, lielu vai mazu. Viņi nevienu neapskauž, jo viņi dzīvo zemes paradīzē. Sociālisms (kā komunisma prekursors) ir metode, ar kuras palīdzību var sasniegt šo paradīzi, un džuče ir tās vadošais princips. Džuče ideoloģija nav atdalāma no sociālisma, ko Ziemeļkoreja uzskata par vienīgo līdzekli sabiedrības neatkarības iegūšanai. Neskatoties uz to, ka gadu gaitā tika veiktas dažas izmaiņas ideoloģijas koncepcijā, Ziemeļkorejas apņemšanās ievērot sociālismu kā organizatorisko principu nekad nav mainījusies. 1950. gadu beigās visas rūpniecības iekārtas jau piederēja valstij, un lielākā daļa mājsaimniecību tika pārveidotas par partiju vadītiem kooperatīviem.¹¹⁹

Saskaņā ar etimoloģisko definīciju vārds džuče (주체) ir cēlies no hieroglifa 主 jeb 주 (džu), kas nozīmē saimnieks, īpašnieks un 體 jeb 체 (če), kas nozīmē ķermenis.¹²⁰ Tādējādi džuče nozīmē “būt par sava ķermeņa saimnieku”, kas literatūrā bieži tiek tulkots kā pašpaļāvība

¹¹⁵ Kim Il Sung, “On eliminating dogmatism and formalism and establishing Juche in ideological work”. Kim Il Sung: Selected Works, Vol. 1. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House, 1971. 582.-606. lpp. Pieejams <https://www.marxists.org/archive/kim-il-sung/1955/12/28.htm> [skatīts 2020.05.10]

¹¹⁶ Charles Armstrong, “The role and Influence of Ideology” in North Korea in Transition: Politics, Economy, and Society, edited by Kyung-Ae Park, and Scott Snyder. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2012. 4. lpp.

¹¹⁷ James Cotton. “Ideology and the Legitimation Crisis in North Korea” in Communism and Reform in East Asia, edited by David S. G. Goodman. London, UK; Totowa, NJ: Frank Cass, 1988. 88. lpp.

¹¹⁸ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 17. lpp.

¹¹⁹ Kongdan Oh, and Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 15. lpp.; 19. lpp.

¹²⁰ Kongdan Oh, and Ralph C. Hassig, *ibid.*, 17. lpp.

un paļaušanās uz saviem spēkiem¹²¹ un galvenokārt izpaužas kā “neatkarība politikā (자주 *džadžu*), pašpietiekamība ekonomikā (자립 *džarip*) un pašpaļāvība nacionālajā drošībā (자위 *džaui*)”.¹²² Džuče terminu ir vieglāk sparast, ja paskatās uz izteicienu 사대주의 (*sadedžui*), kas literatūrā ir norādīts kā pretstats džučē un nozīmē kalpošanu, paļaušanos uz citiem. Tieši šo izteicienu Ziemeļkoreja izmanto attiecībā uz Dienvidkoreju, kas pēc Ziemeļkorejas propagandas ir pakļauta Amerikas Savienotajām Valstīm.¹²³ Šajā gadījumā džučē ideoloģija tiek izmantota kā instruments, lai parādītu sevi par labākajiem un neatkarīgākajiem un uzsvērtu, ka Ziemeļkoreja ir vienīgā neatkarīgā valsts Korejas pussalā.

Taču ideoloģija palika mazsvarīga režīma īstenotajā kontrolē līdz pat 1960. gadu vidum, kad tā kļuva par valsts oficiālo ideoloģiju¹²⁴ un 1972. gada konstitūcijā Korejas Tautas Demokrātiskā Republika tika dēvēta par “džuče tēvzemi”, kas “savā darbībā vadās pēc džučē idejas, kas ir pasaules uzskats, kurš ir centrēts uz cilvēkiem, un revolucionārā ideoloģija cilvēku masu neatkarības sasniegšanai”.¹²⁵ Šajā un turpmākajās pārskatītajās konstitūcijās marksisms vairs netika minēts.¹²⁶

Novirze no sākotnējās marksisma-ļeņinisma ideoloģijas un savas ideoloģijas izveidošanas, kas tika izteikta galvenokārt Kima Ilsonga personības kultā un izteiktā korejiešu nacionālismā,¹²⁷ pakāpeniski pārveidoja totalitāro Ziemeļkorejas režīmu par patrimoniālo. Marksisma-ļeņinisma vietā tika izveidota nacionālā ideoloģija, kas attaisnoja gan varas monopolizēšanu Kima Ilsonga rokās un uz līderi centrēto diktatūru, gan korejiešu nacionālismu, gan turpinošu režīma izolāciju,¹²⁸ un vēlāk arī varas pārmantošanu un ģimenes saites.

¹²¹ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 67. lpp.

¹²² Kim Jong Il. *On the Juche Idea*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House, 1982. Pieejams: <http://www.korea-dpr.info/lib/Kim%20Jong%20Il%20-%20204/ON%20THE%20JUCHE%20IDEA.pdf> [skatīts 2020.05.10]

¹²³ Kongdan Oh, and Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 18. lpp.

¹²⁴ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 67. lpp.

¹²⁵ 1972. gada konstitūcijā Korejas Tautas Demokrātiskā Republika. 3. pants.

https://www.constituteproject.org/constitution/Peoples_Republic_of_Korea_1998?lang=en [skatīts 2020.05.10]

¹²⁶ Charles Armstrong, “*The role and Influence of Ideology*” in *North Korea in Transition: Politics, Economy, and Society*, edited by Kyung-Ae Park, and Scott Snyder. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2012. 4. lpp.

¹²⁷ Charles Armstrong, *ibid.*, 6. lpp.

¹²⁸ Charles Armstrong, “*Ideological Introversion and Regime Survival: North Korea’s “Our-Style Socialism” in Why Communism Did Not Collapse. Understanding Authoritarian Regime Resilience in Asia and Europe*, edited by Martin K. Dimitrov. New York: Cambridge University Press, 2013. 27. lpp.

Personības kults

Ziemeļkorejā Kima Ilsonga ģimenes kults tika izveidots, lai nodrošinātu ne tikai politisko leģitimitāti. Kults pārvērš Kimu Ilsongu un viņa ģimeni pielūgšanas figūrās, kuras vairs nevar būt atbildīgas par Ziemeļkorejas ciešanām un katastrofām.¹²⁹ Ja cilvēki tic līderim kā padievm, viņš var īstenot gandrīz neapšaubāmu varu.

Kad Kims Ilsons 1945. gadā atnāca pie varas, viņš ieviesa Staļina pielūgšanu, un visas sabiedrības un valdības sanāksmes beidzās ar Staļina sveicieniem.¹³⁰ Ziemeļkorejas propaganda 1950. gadu sākuma dažkārt dēvēja Kimu Ilsongu par “Staļina lojālo mācekli”, taču tas tika darīts laikos, kad Padomju Savienības pārkums joprojām bija galvenais režīma ideoloģiskā diskursa elements.¹³¹ Ļoti ātri, līdzīgi pārējām komunistiskajām valstīm, Kims Ilsons izveidoja savu personības kultu. 1949. gadā, kad viņam bija trīsdesmit gadi, viņš par godu sev uzcēla pirmo statuju, kā arī nosauca universitāti savā vārdā.¹³²

Kaut arī viņa personības kults tika veidots pēc Mao un Staļina kulta paraugiem, 1970. gadu sākumā tas ieguva tādas iezīmes un nokrāsas, kas nebija līdzīgas nevienam citam komunistisko līderu kultam. Mao un Staļins oficiāli tika pasniegti kā Marksa, Engelsa un Ļeņina pēcteči un kā labākie gudro komunistu mācekļi. Piemēram, Staļina portreti bieži vien bija nolikti blakus Marksa, Engelsa un Ļeņina portretiem, lai demonstrētu viņu vienlīdzību ideoloģiskā nozīmē. Kims Ilsons nekad netika pasniegts šādā veidā, un 1950. gadu beigās jebkura atsauce uz Staļinu un mirušajiem komunistu līderiem pazuda.¹³³ Tikai Kima Ilsonga darbi tika iekļauti partijas obligātās lasīšanas sarakstā; visi Marksa, Engelsa, Ļeņina un Staļina darbi tika ne tikai izslēgti no lasīšanas saraksta, bet arī kļuvuši nepieejami.¹³⁴ Dažkārt viņu portretus tomēr bija iespējams ieraudzīt Ziemeļkorejā,¹³⁵ taču tie bija paredzēti ārvalstu pārstāvjiem un līderiem, kas viesojās Phenjanā, lai gūtu labāku priekšstatu un nodibinātu ciešākas saites. Pašiem ziemeļkorejiešiem Kims Ilsons netika pasniegts kā kāda ārvalstu līdera, filozofa vai domātāja mantinieks un māceklis. Viņš pats bija dibinātājs, “nemirstīgās džuče idejas” veidotājs un

¹²⁹ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *ibid.*, 100. lpp.

¹³⁰ Jasper Becker, *Rogue Regime: Kim Jong Il and the Looming Threat of North Korea*. New York: Oxford University Press, 2005. 108. lpp.

¹³¹ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 50. lpp.

¹³² Jasper Becker, *Rogue Regime: Kim Jong Il and the Looming Threat of North Korea*. New York: Oxford University Press, 2005. 109. lpp.

¹³³ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 50. lpp.

¹³⁴ Jasper Becker, *Rogue Regime: Kim Jong Il and the Looming Threat of North Korea*. New York: Oxford University Press, 2005. 110. lpp.

¹³⁵ Pēdējais publiski demonstrētais Marksa portrets tika noņemts 2012. gada aprīlī, kad valsts svinēja Kima Džonguna varas pārmantošanu.

varenākais cilvēks Korejas vēsturē piecu tūkstošu gadu laikā.¹³⁶ Ziemeļkorejas valdība apgalvoja, ka džūče ideoloģija pēc būtības pat pārspēja gan maoismu, gan staļinismu, gan pašu marksismu. 1976. gadā Kims Džongils skaidroja: “Kimilsungisms gan saturiski, gan kompozīcijas ziņā ir oriģināla ideja, ko nevar izskaidrot marksisma-ļeņinisma ietvaros. Džūče ideja, kas veido kimilsungisma kvintesenci, ir ideja, kas nesen tika atklāta cilvēku domas vēsturē. Tomēr šobrīd ir tendence interpretēt džūče ideju, pamatojoties uz marksisma materiālistisko dialektiku. [...] Tas parāda, ka džūče idejas oriģinalitāte tiek pārprasta.”¹³⁷

Režīma mitoloģija iekrāso Kima ģimeni ar leģendām un uzsver, ka arī pats Kims Ilsons nāk no “revolucionāras” ģimenes. Tiek uzskatīts, ka viens no viņa vecvectēviem Kims 1866. gadā vadīja veiksmīgu uzbrukumu amerikāņu tirdzniecības kuģim, kurš ienāca Korejas ūdeņos, taču nav nekādu pierādījumu tam, ka Kims, kurš vadīja šo uzbrukumu, bija tiešs Kima Ilsona ģimenes priekštecis.¹³⁸ Arī Kima Ilsona tēvs, Kims Hjongdžiks (김형직, 1894-1926), tiek uzskatīts par Korejas neatkarības aktīvistu un anti-japāņu asociācijas dibinātāju.

1970. gados Ziemeļkorejas skolniekiem tika mācīts, ka 1919. gada 1. marta sacelšanās¹³⁹ sākās Phenjanā, nevis Seulā, un tās galvenais līderis bija Kima Ilsona tēvs. Tiek apgalvots, ka arī pats Kims Ilsons, kuram bija tikai 7 gadi, piedalījās šajā kustībā.¹⁴⁰ Kims Ilsons Ziemeļkorejā tiek attēlots kā varonīgs kaujinieks, kurš izveidojis Korejas Tautas armiju divdesmit gadu vecumā, viens pats sakāva Japānas spēkus un atbrīvoja Korejas pussalu.¹⁴¹ Līderis mēģināja pārliecināt iedzīvotājus savas varas likumībā, parādoties korejiešu acīs kā valsts glābējs. Patiesībā Kims Ilsons neuzvarēja nevienā nozīmīgā cīņā un pašās Otrā pasaules kara cīņās nepiedalījās daudz.¹⁴² Tūlīt pēc atbrīvošanas līderis nenoliedza Ķīnas un sabiedroto spēku izšķirošo lomu cīņā pret japāņiem, taču pieaugot personības kultam, atsauces uz Ķīnas lomu Korejas atbrīvošanā tika samazinātas.¹⁴³ Kopš 1990. gada Ziemeļkorejas valdība aizliedza izmantot un mācīties arī pašu ķīniešu valodu.¹⁴⁴

¹³⁶ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 51. lpp.

¹³⁷ Andrei N. Lankov, *ibid.*, 67. lpp.

¹³⁸ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 100. lpp.

¹³⁹ 1. marta kustība (삼일운동 samil undong) bija pirmā lielā korejiešu tautas sacelšanās pret Japānas impērijas valdību, kas sākās 1919. gada 1. martā Seulā.

¹⁴⁰ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 52. lpp.

¹⁴¹ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 100.-101. lpp.

¹⁴² Steven Saxonberg, *Transitions and Non-Transitions from Communism: Regime Survival in China, Cuba, North Korea, and Vietnam*. New York: Cambridge University Press, 2013. 120. lpp.

¹⁴³ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 100. lpp.

¹⁴⁴ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *ibid.*, 86. lpp.

Kaut arī Kims Ilsons sācis veidot savu personības kultu un visādi uzsvērt piederību pie “revolucionāras ģimenes”, galveno lomu tā radīšanā aizņem viņa dēls Kims Džongils, jo faktiski personības kulta radīšana ir drīzāk viņa darbs, nevis viņa tēva.

Kims Džongils piedzima 1942. gadā Padomju Savienībā, Sibīrijā, un bija Kima Ilsona vecākais dēls. Ģimenē pēctecības cīņa galvenokārt notika starp viņu un Kima Ilsona brāli, Kimu Jongdžu (김영주). Kims Džongils uztraucās arī par savām citām māsām un brāļiem, kas varētu mantot tēva varu. Kā raksta Hvans Džangjops¹⁴⁵ (황장엽), Ziemeļkorejas politiķis un pārbēdzējs, abu pretendentu sāncensība bija balstīta uz uztraukuma par to, kuru Kims Ilsons varētu novietot augstāk uz pjedestālā. Pateicoties šīm sāncensībām, Kima Ilsona personības kults pārsniedza padomju stila diktatūru un kļuva par “Lielā līdera absolūtisma” konceptu.¹⁴⁶

1964. gadā Kims Džongils pabeidza Kima Ilsona Universitāti un iestājās partijā, kur kļuva par partijas propagandas izstrādāšanas atbildīgo. Līdz 1970. gadam Kims Džongils bija izveidis tādus darbus ar nosaukumiem kā “Mūsu izcilā līdera biedra Kima Ilsona lieliskais šedevrs, kurš izveidoja unikālu partijas ideoloģijas sistēmu” un “Par Kimilsungisma oriģinalitātes pareizu izpratni”. Lai nosvinētu Kima Ilsona sešdesmito dzimšanas dienu 1972. gadā, Kims Džongils Phenjanas centrā uzcēla 21 metru augstu tēva zelta statuju, kuras cena bija aptuveni 800 miljonu ASV dolāru.¹⁴⁷ Tagad Kims Ilsons virs pilsētas cēlās kā dievs, un tika izveidota jauna konstitūcija, kurā tika paziņots, ka “Korejas Tautas Demokrātiskā Republika savā darbībā vadās pēc džūče idejas”.¹⁴⁸

Kā apgalvo Hvans, Kims Džongils “sagrozīja” džūče ideoloģijas patiesās idejas, lai izveidotu feodālu valsti. Filiālā pietāte feodālismā pieprasa, lai bērni uzskatītu savus vecākus par gādniekiem un meistariem, jo bez vecākiem viņi nebūtu eksistējuši. Uzticība līderim bija viscēlākā uzticības izpausme partijai un strādnieku šķirai, un visaugstākais morālais labums ir vēltīt savu ķermeni un prātu līderim, jo līderis bija izveidojis Komunistisko partiju, bez kuras nebūtu Ziemeļkorejas nācijas. Hvans rakstīja, ka “Stalīnisms atzina augstākā līdera diktatūras nepieciešamību, taču apgalvoja, ka līderim ir jākalpo partijai, strādnieku šķirai un tautai.

¹⁴⁵ Ziemeļkorejas politiķis, kas 39 gadus strādāja Kima Ilsona personīgajā kabinetā, un 1997. gadā pārbēdza uz Dienvidkoreju. Viņš bija atbildīgs par Ziemeļkorejas oficiālās valsts Džūče ideoloģijas izstrādāšanu. Mūsdienās vislabāk pazīstams kā Ziemeļkorejas visaugstākā ranga pārbēdzējs.

¹⁴⁶ Jasper Becker. *Rogue Regime: Kim Jong Il and the Looming Threat of North Korea*. New York: Oxford University Press, 2005. 112. lpp.

¹⁴⁷ Jasper Becker, *ibid.*, 115. lpp.

¹⁴⁸ Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas 1972. gada konstitūcija, 3. pants. Konstitūcija tika izmainīta un pilnveidota vēl vairākas reizes, taču pamatprincipi palika tie paši.

https://www.constituteproject.org/constitution/Peoples_Republic_of_Korea_1998?lang=en [skatīts 2020.04.19.]

Savukārt Džučeismā tauta kalpo augstākajam līderim, un strādnieku šķira ir parādā līdera labvēlībai.”¹⁴⁹

Kļūst baumas, ka Kima Džongila tēvocis, Kims Jongdžu, cieta no ilgstošas slimības, bet viņa jaunākais pusbrālis Kims Pjongils (김평일) strādāja par vēstnieku vairākās Austrumu bloka valstīs, un 1974. gada aprīlī Strādnieku partija slepenā sanāksmē oficiāli atklāja, ka Kims Džongils ir atzīts par Kima Ilsonga pēcteci. Kopš tā laika Kimu Džongilu sauc par “Dārgo Līderi”, taču vispirms viņš palika ēnā, un līdz 1992. gadam, kad Kims Džongils oficiāli uzņēmās atbildību par bruņotajiem spēkiem, neviens pat nedzirdēja viņa balsi.¹⁵⁰

Tajā brīdī Kimam Džongilam bija nepieciešams attaisnot savu nākšanu pie varas un nodrošināt savu pozīciju, tāpēc viņš formalizēja Džuče ideoloģiju, nosaucot to par Kimilsongismu.¹⁵¹ 1974. gada aprīlī viņš pasludināja "Desmit pamatprincipus monolītas ideoloģiskas sistēmas nodibināšanai" (당의 유일사상체계확립의 10대 원칙), kuri kļuva par valsts baušļiem, un kurus vajadzēja zināt ikkatram ziemeļkorejietim. Šie pamatprincipi izskatās apmēram šādi:¹⁵²

1) Mums jāpiešķir viss spēks cīņā par visas sabiedrības apvienošanu zem Lielā līdera Kima Ilsonga radītās revolucionārās ideoloģijas.

2) Mums ar visu savu uzticību jāgodina Lielais līderis Kims Ilsons.

3) Mums jāpadara Lielā līdera biedra Kima Ilsonga autoritāte par absolūtu.

4) Mums jāpadara Lielā līdera biedra Kima Ilsonga revolucionārā ideoloģija par mūsu ticību un viņa norādījumus par mūsu pārlicību.

5) Mums jāizpilda Lielā līdera biedra Kima Ilsonga norādījumi ar bezierunu paklausību.

6) Mums jāstiprina visas partijas ideoloģija, gribasspēks un revolucionārā vienotība ar Lielo līderu biedru Kimu Ilsongu centrā.

7) Mums jāmācās no Lielā līdera biedra Kima Ilsonga un jāpieņem komunistu uzskats, revolucionārās darba metodes un uz tautu orientēts darba stils.

8) Mums jānovērtē Lielā līdera biedra Kima Ilsonga dotā politiskā dzīve un jāatmaksā viņam ar paaugstinātu politisko apziņu un prasmi.

9) Mums jāizveido stingri organizācijas noteikumi, lai visa partija, nācija un militārie spēki darbotos kā viens Lielā līdera biedra Kima Ilsonga vadībā,

¹⁴⁹ Jasper Becker, *ibid.*, 114.-115. lpp.

¹⁵⁰ Jasper Becker, *ibid.*, 115.-116. lpp.

¹⁵¹ Ministry for Unification and Institute for Unification Education, *Understanding North Korea*. ROK Government, 2014. 31. lpp.

¹⁵² Šiem principiem ir daudz versiju, tāpēc tika izvēlēta viena.

http://www2.law.columbia.edu/course_00S_L9436_001/North%20Korea%20materials/10%20principles%20of%20juche.html [skatīts 2020.04.19.]

10) Mums jānodod Lielā līdera biedra Kima Ilsonga revolūcijas sasniegumi no paaudzes paaudzē, mantojot un pabeidzot to līdz galam.

Jebkurš pamatprincipa pārkāpums tika sodīts. Jebkura Kima Ilsonga attēla apgānīšana, sēdēšana uz viņa portreta, pat ja tas atrodas avīzē, tiek uzskatīts par noziegumu. Principus pirmoreiz izvirzīja Kima Ilsonga brālis 1967. gadā, taču Kims Džongils padarīja tos par valsts politiku un institucionalizēja "lielā līdera absolūtismu".¹⁵³

Kima Ilsonga biogrāfija ir viens no vissvarīgākiem priekšmetiem Ziemeļkorejas skolā. Visā valstī tika uzceltas mācību zāles, kurās cilvēki pulcējas divas stundas dienā, lai pielūgtu Kimu Ilsongu un iegaumētu viņa runas. Pat Ziemeļkorejas bada laikā valsts turpināja būvēt arvien vairāk mācību zāļu Kima Ilsonga slavēšanai.¹⁵⁴ Visiem ziemeļkorejiešiem, kas ir vecāki par 16 gadiem, izejot ārā, ir jāvalkā žetons ar Kima Ilsonga portretu. Kima Ilsonga un vēlāk arī citi Kimu ģimenes locekļu portreti bija jānovieto katrā birojā un mājā, kurus ir jāuzkopj un jāsaudzē tā, it kā tie būtu svētās ikonas. Pilsētu centros tika uzbūvētas Kima Ilsonga statujas, kuras ziemeļkorejiešiem ir jāapmeklē valsts svētkos un jānoliek puķes, godinot līderi.¹⁵⁵ Kima Ilsonga nāves trešajā gadadienā Ziemeļkoreja izdeva dekrētu, saskaņā ar kuru Gregoriskā kalendāra vietā tika pieņemts Džuce kalendārs, kas gadu atskaiti sāka no 1912. gada, kas ir Kima Ilsonga dzimšanas gads, un 15. aprīlī, viņa dzimšanas dienā, tika atzīmēta Saules diena jeb "vislielākie svētki korejiešu tautai".¹⁵⁶

Lai uzsvērtu nācijas senatni un Phenjanas režīma leģitimitāti, Ziemeļkoreja izmanto arī korejiešu mitoloģiju. Īpašu vietu Ziemeļkorejas propagandā ieņem Bekdu kalns (백두산 *bekdusan*)¹⁵⁷, no kura, kā tiek uzskatīts valstī, arī nāk Kimu ģimene. Ir jāpiebilst, ka Bekdu kalns tiek uzskatīts par svarīgu svētvietu arī Dienvidkorejā, jo ir saistīts ar Korejas nācijas radīšanas mītu, un abās valstīs tika izmantots nacionālās identitātes veidošanā, it īpaši pēc 1945. gada, beidzoties Japānas kolonizācijas laikam.¹⁵⁸ Saskaņā ar mītu, Bekdu kalnā piedzima pirmais Korejas valdnieks Danguns (단군 *dangun*), kurš izveidoja Korejas pirmo karaļvalsti Seno Džosonu 2333. gadā p.m.ē.

¹⁵³ Jasper Becker. *Rogue Regime: Kim Jong Il and the Looming Threat of North Korea*. New York: Oxford University Press, 2005. 116. lpp.

¹⁵⁴ Jasper Becker, *ibid.*, 121. lpp.

¹⁵⁵ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 33. lpp.; 55. lpp.

¹⁵⁶ Jasper Becker. *Rogue Regime: Kim Jong Il and the Looming Threat of North Korea*. New York: Oxford University Press, 2005. 127. lpp.

¹⁵⁷ Bekdu kalns ir aktīvs vulkāns, kas atrodas uz Ķīnas un Ziemeļkorejas robežas. Kalna augstums ir 2744 metri, un tas ir augstākais kalns Korejas pussalā.

¹⁵⁸ Michael J. Seth. *Myth, Memory and Reinvention in Korea: The Case of Tan'gun*. James Madison University, 2013. 1. lpp.

Pēc Korejas radīšanas mīta Hvanungs (환웅), debesu pavēlnieka Hvanina (환인) dēls, nolaidās Bekdu kalnā kopā ar trim tūkstošiem padotajiem, lai nodibinātu dievišķo pilsētu. Kopā ar Vēja, Lietus un Mākoņu Meistariem, viņš ieviesa likumus un morāles normas un iemācīja cilvēkiem dažādus amatus, lauksaimniecību un medicīnu. Kādā dienā pie Hvanunga ieradās tīģeris un lācene un lūdza pārvērst viņus par cilvēkiem. Hvanungs piekrita pārvērst viņus ar vienu nosacījumu - simts dienas viņiem vajadzēja palikt alā un izvairīties no saules, un ēst tikai vībotni un ķiploka daiviņas. Tīģerim neizdevās izpildīt nosacījumu, bet lācenei gan. Viņa kļuva par sievieti, taču nevarēja atrast vīru un lūdza bērnu. Hvanungs apžēlojās par viņu un apprecēja, un viņiem piedzima dēls Danguns, kurš vēlāk nodibināja Senās Džosonas valsti un pārcēla galvaspilsētu uz Phenjanu.¹⁵⁹

1993. gadā Ziemeļkoreja paziņoja, ka netālu no Phenjanas ir atklāta Danguna un viņa sievas kapa vieta¹⁶⁰, tādējādi parādot, ka Danguns ir reāla persona, kas dzimusi netālu no Phenjanas un nodibināja pirmo valsti, un režīma valdošā dinastija tiešā veidā ir saistīta ar to. Kopš 1993. gada Bekdu kalns tiek attēlots Ziemeļkorejas ģērbonī, un saskaņā ar konstitūcijas 169. pantu, ir nosaukts par “revolūcijas svēto kalnu”.¹⁶¹ Ziemeļkoreja bieži vien dēvē sevi par “Danguna nāciju”¹⁶², bet līderus par Bekdu kalna ģenerāļiem (백두산 장군 *bekdusan džanggun*)¹⁶³.

Ziemeļkorejas režīms izmanto šo mītu, lai leģitimizētu arī Kima Ilsonga pēcteču nākšanu pie varas, apgalvojot, ka gan Kims Džongils, gan vēlāk Kims Džonguns (김정은), Kima Ilsonga mazdēls, ir dzimuši Bekdu kalnā, kaut gan pēc padomju avotiem, Kims Džongils ir dzimis Padomju Savienībā militārā bāzē Habarovskas tuvumā.¹⁶⁴ Nākamie līderi mēģina līdzināties Kimam Ilsongam ne tikai ar mītu palīdzību, bet arī valkājot līdzīgas drēbes un frizūru, veicot plastiskās operācijas un mainot vārdus. Kims Džongils, piedzimstot, tika nosaukts par Juriju, taču vēlāk viņš nomainīja savu vārdu, paņemot pirmo hieroglifu 日 (Il) no tēva vārda

¹⁵⁹ Kaut mītam ir arī dažādas versijas, tās ir līdzīgas, tāpēc tika paņemta viena no tām. Šī versija ir atradama arī korejiešu 13. gadsimta “Trīs Karaļvalstu Hronikās” (삼국유사 *samguk jusa*).

Michael J. Seth. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. UK: Rowman & Littlefield Publishers, 2011. 25.-26. lpp.

¹⁶⁰ *Tangun Founder-King of Korea*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House, 1994. 3.-4. lpp.

¹⁶¹ Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas 1972. gada konstitūcija, 169. pants.

https://www.constituteproject.org/constitution/Peoples_Republic_of_Korea_2016?lang=en [skatīts 2020.04.23.]

¹⁶² Michael J. Seth. *Myth, Memory and Reinvention in Korea: The Case of Tan'gun*. James Madison University, 2013. 9. lpp.

¹⁶³ Benoit Berthelier. “Symbolic Truth: Epic, Legends and the Making of the Baekdusan Generals”. Sino-NK, 2013. <https://sinonk.com/2013/05/17/symbolic-truth-epic-legends-and-the-making-of-the-baektusan-generals/> [skatīts 2020.04.23.]

¹⁶⁴ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 53. lpp.

日成 (Il Song), un pirmo hieroglifu 正 (Džong) no mātes vārda 正淑 (Džong Suk)¹⁶⁵, tādā veidā parādot, ka viņš pieder pie “revolucionārās Bekdu asinslīnijas” (혁명 백두혈통, *hjokmjong bekduhjoltong*).¹⁶⁶ Lai uzsvērtu līdzību un saistību ar Kimu Ilsongu, Kims Džonguns sabiedrībā bieži vien parādās, ģērbjoties pilnīgi identiskos uzvalkos, kuros kādreiz ģērbās viņa vectēvs, tādējādi atgādinot ziemeļkorejiešiem, ka valsti mūžīgi vadīs Kimu ģimene un Kima Ilsonga “reinkarnācija”.¹⁶⁷

Korejiešu mitoloģija nav vienīgā, pie kā vērsas Ziemeļkoreja, lai leģitimizētu varu. Aplūkojot Ziemeļkorejas režīmu, ir redzamas arī vairākas konfūcisma iezīmes. Konfūcija mācība sāka izplatīties Korejas pussalā jau 3. gs.m.ē. kopā ar ķīniešu rakstību, un kopš tā laika tā nekad nav zaudējusi savu ietekmi Korejā. Džosonas dinastijas laikā konfūcisms vai, precīzāk sakot, atjaunotais un pilnveidotais neo-konfūcisms kļuva par valsts oficiālo ideoloģiju. Koreju bieži vien sauc par “konfūcisma otro māju”¹⁶⁸, un tā ietekme ir redzama Korejas pussalā vēl šodien.

Tā bija ētiska filozofija, kas mācīja, ka katram cilvēkam ir jācenšas dzīvot tikumīga dzīve. Tā ietvēra rūpīgu un sirsnīgu sociālo pienākumu izpildi un kalpošanu ģimenei un sabiedrībai. Tā bija arī politiskā filozofija, kas uzsvēra valdnieku pienākumu būt par paraugiem un rūpēties par cilvēkiem, lai izveidotu harmonisku sabiedrību. Konfūcisms atzīst hierarhisku sabiedrību, patriarhālu ģimenes struktūru un autoritāru valsti.¹⁶⁹

Tāpat kā Korejas radīšanas mīts par Dangunu, tā arī konfūcisms, ieņemot nozīmīgu vietu Korejas vēsturē, ir jau pazīstams un saprotams ziemeļkorejiešu tautai, un tāpēc arī pieņemams, kas, savukārt, ļāva Kimam Ilsongam izmantot to savām vajadzībām. Kims Ilsons izmantoja konfūcismu, lai attaisnotu viena cilvēka diktatūras sistēmu un varas nodošanu savam dēlam.¹⁷⁰

1980. gadā Ziemeļkorejas politiķis Hvangs Džangjops šādi paskaidroja Kima Džongila varas pārmantošanu: “Vēstures pieredze rāda, ka tad, kad revolūcijas mantošana netiek

¹⁶⁵ Līdera vārds 正日 (Džong Il) sākotnēji tika uzrakstīts kā 正一 jeb “Džong pirmais” ar ķīniešu hieroglifiem, taču 1980. gadā viņš nomainīja to uz 正日 jeb “Džong saule”, samainot hieroglifu uz 日, kas tiek izmantots arī Kima Ilsonga vārdā (日成).

¹⁶⁶ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 86. lpp.

¹⁶⁷ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 134. lpp.

¹⁶⁸ Yao Xinzhong, *An Introduction to Confucianism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 115. lpp.

¹⁶⁹ Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 121. lpp.

¹⁷⁰ Dong Hun Kwak, “*The analysis of Juche idea from the point of view about confucianism*”. Babes-Bolyai University, 2011. 2. lpp.

garantēta, partija var deģenerēties, un līdera ierosinātais revolucionārais jautājums var saskarties ar nopietnu pārbaudi. [...] Lielais līderis biedrs Kims Ilsongs, balstoties uz starptautisko komunistisko kustību pieredzes un mācību visaptverošu analīzi un izpratni, izvirzīja unikālu teoriju un revolūcijas mantošanas metodi, kas mūsu tautai sniegtu drošu garantiju par to, ka tiks nodrošināta gudra vadība no paaudzes paaudzē.”¹⁷¹ Patiesi, Kims Ilsongs negribēja saskarties ar to pašu, kas notika Padomju Savienībā un Ķīnā pēc varas mantinieku izvēlēšanas. Tūlīt pēc nāves Staļinu kritizēja viņa kādreiz uzticamākie cilvēki, bet Mao izraudzītais mantinieks Liņ Biao mēģināja paatrināt viņa nāvi, rīkojot apvērsumu. Tāpēc Kims Ilsongs izvēlējās neierastu komunismam ceļu un varu nodeva dēlam, uzsverot, ka Kims Džongils arī ideoloģiju pārzina labāk par citiem. Tādējādi Ziemeļkoreja kļuva par pirmo pasaulē “komunistisko monarhiju”¹⁷².

Konfūcisma pamatā ir pareizas sociālās attiecības. Trīs pamatprincipi (삼강 *samgang*) vadīja šīs sociālās attiecības: padoto uzticība 忠 (충 *čung*) savam valdniekam, bērnu pietāte 孝 (효 *hjo*) pret saviem vecākiem un atšķirības 烈 (열 *jol*) saglabāšana starp vīrieti un sievieti. Atšķirība nozīmēja, ka sievietēm bija jāizrāda nevainība, paklausība un uzticība. Konfūcismā tiek definētas arī piecas ētikas normas (오륜 *orjun*), kas regulēja cilvēku attiecības, un tādējādi uzturēja sabiedrību kopā: taisnīgums 義 (의 *ij*), kas regulēja izturēšanos starp valdnieku un subjektiem; sirsnība vai tuvība 親 (친 *čin*) starp vecākiem un bērniem; atšķirība 別 (별 *bjol*) starp vīru un sievu; kārtība 序 (서 *so*) starp vecākajiem un jaunākajiem; uzticība 信 (신 *sin*) starp draugiem.¹⁷³ Šādas attiecības un principus arī mēģināja ieviest Ziemeļkorejas režīms, it īpaši uzsverot padoto uzticību savam valdniekam un komunismam pretrunīgu bērnu pietāti. Cieņa bija jāizrāda ne tikai līderim, bet arī visai viņa ģimenei, ieskaitot vecvectēvu, tantes un onkuļus.¹⁷⁴ Šo bērnu pietātes, godbījības un uzticības principu izmantoja Kims Džongils, lai ieviestu un attaisnotu sava tēva kulta politiku, un parādītu, kādām jābūt attiecībām sabiedrībā. Izprotot konfūciešu ģimenes tradīcijas, kļūst arī saprotams Kima Džongila lēmums pasludināt trīs gadu ilgu sēru periodu pēc tēva nāves, neskatoties uz grūto situāciju valstī.

¹⁷¹ James Cotton, “*Ideology and the Legitimation Crisis in North Korea*” in *Communism and Reform in East Asia*, edited by David S. G. Goodman. London, UK; Totowa, NJ: Frank Cass, 1988. 95-96. lpp.

¹⁷² Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 68. lpp.

¹⁷³ Michael J. Seth, *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publ., 2011. 157.-158. lpp.

¹⁷⁴ Jasper Becker, *Rogue Regime: Kim Jong Il and the Looming Threat of North Korea*. New York: Oxford University Press, 2005. 113. lpp.

Kims Ilsons, līdzīgi konfūciešu imperatoram, pieņēma titulu oboi surjong (어머이 수령), kas nozīmē augstākais un labvēlīgais līderis, skolotājs un tēvs.¹⁷⁵ Sākotnēji surjonga tituls tika lietots, runājot par Ļeņinu un Staļinu, bet vēlāk Kims Ilsons pārņēma to kā savu. Surjonga sistēmas teorija ir aprakstīta Kima Džongila 1982. gadā publicētā disertācijā ar nosaukumu “Par Džuče ideju”: “Bez Surjonga filozofijas un vadības mēs diez vai varētu domāt par Korejas Strādnieku partiju kā vadošu politisku institūciju, un ja vien mēs strādājam kopā ar masām, mēs nespēsīm sasniegt revolūcijas uzvaru un sociālistiskās valsts dibināšanu. [...] Strādnieku šķiras partijai jābūt veselai un pilnīgai, ideoloģiski tīrai, pilnībā iekrāsotai ar Surjonga ideoloģiju, un tai jādarbojas vienoti viņa vienotajā vadībā.”¹⁷⁶

Lai arī Ziemeļkorejas surjonga sistēmas saknes meklējamas Ļeņinisma sociālistiskajā diktatūrā, tā galvenokārt balstās uz Ziemeļkorejas džuče ideoloģiju, un surjongs ir aizstājis partiju kā politiskās vadības kodolu. Šīs sistēmas mērķis ir saglabāt un iemūžināt līdera varu, izmantojot iedzimtu pēctecību un vēl visaptverošāku iedzīvotāju kontroli.¹⁷⁷

Surjonga sistēmā atsevišķi cilvēki tiek identificēti kā sociālās būtnes, kas ir “apveltītas ar neatkarības un radošuma īpašībām”. Tomēr, tā kā cilvēki ir sociālas būtnes, tikai ar atbilstošu sociālo darbību palīdzību viņi var izteikt “neatkarības” un “radošuma” spējas. Saskaņā ar šo ideoloģiju šim procesam ir nepieciešama neapšaubāma un absolūta pakļaušanās surjonga vadībai kā sabiedrības augstākajam vadītājam.¹⁷⁸ No šīs sistēmas izriet arī “nemirstīgā socio-politiskā ķermeņa teorija”, kuru 1986. gadā ieviesa Ziemeļkoreja, lai kontrolētu sabiedrību surjonga un partijas vadībā. Saskaņā ar teoriju, kaut arī katrs cilvēks ir mirstīgs savas fiziskās dzīves ziņā, viņš var kļūt nemirstīgs savā socio-politiskajā dzīvē, ja surjongs, partija un sabiedrības masas tiks apvienotas vienā socio-politiskajā organismā.¹⁷⁹ Kims Ilsons jeb surjongs ir šī nemirstīgā socio-politiskā ķermeņa smadzenes, partija ir nervi un sabiedrība - pats ķermenis. Bez surjonga un partijas, kas ir ķermeņa smadzenes un nervi, sabiedrība paliks par nedzīvu ķermeni. Sabiedrībai dzīvība tiek piešķirta tikai tad, kad tā piedāvā savu absolūto lojalitāti un apvienojas zem vienas ideoloģijas partijas un līdera vadībā. Ja cilvēks pilnībā iegrims surjonga būtībā, viņš sasniegs nemirstību.¹⁸⁰

¹⁷⁵ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 4. lpp.

¹⁷⁶ Ministry for Unification and Institute for Unification Education, *Understanding North Korea*. ROK Government, 2014. 13. lpp.

¹⁷⁷ Takashi Sakai, “*North Korea's Political System*.” International Circumstances in the Asia-Pacific Series, Japan Digital Library, 2016. 1. lpp.

¹⁷⁸ Takashi Sakai, *ibid.*, 2. lpp.

¹⁷⁹ Ministry for Unification and Institute for Unification Education, *Understanding North Korea*. ROK Government, 2014. 22. lpp.

¹⁸⁰ Jasper Becker, *Rogue Regime: Kim Jong Il and the Looming Threat of North Korea*. New York: Oxford University Press, 2005. 118. lpp.

Surjonga tituls sākotnēji tika attiecināts vienīgi uz Kimu Ilsongu. Pēc viņa nāves un Kima Džongila nākšanas pie varas 1998. gada pārskatītajā konstitūcijā Kims Ilsons tika pasludināts par “republikas mūžīgo prezidentu” (공화국의 영원한 주석 *gonghvaguge jongvonhan džusok*).¹⁸¹ Pēc Kima Džongila nāves 2012. gada konstitūcija pasludināja viņu par Korejas Strādnieku Partijas mūžīgo ģenerāļsekretāru un Nacionālās aizsardzības komisijas mūžīgo priekšsēdētāju, atstājot mūžīgā surjonga titulu Kimam Ilsongam.¹⁸² 2016. gada konstitūcijā mūžīgā surjonga tituls tika piešķirts arī Kimam Džongilam, un abi līderi tika dēvēti par “Džuče Korejas mūžīgajiem līderiem” (주체조선의 영원한 수령 *džučedžosone jongvonhan surjong*),¹⁸³ bet Kimilsongisms tika pārveidots Kimilsongisma-Kimdžongilismā.

Kopā ar surjonga titulu bieži vien tiek izmantots arī vārds oboi (어머이 수령 *oboi surjong*). Oboi, kas no korejiešu valodas tulkojas kā tēvs vai vecāki, ir godātais tituls konfūciešu ģimenes galvai¹⁸⁴, kura ģimenē ieņem tādu pašu vietu kā konfūciešu valdnieks savā valstī. Tāpēc arī valsts bija sava veida lielā ģimene, kurā valdnieks spēlēja patriarhālās ģimenes galvas lomu. Tēvam ir jā rūpējas par ģimeni, bet ģimenei, savukārt, klausīt un cienīt viņu. Šādu konfūciešu ģimenes modeli ieviesa Ziemeļkoreja, kurā surjongs ir tēvs, Korejas Strādnieku Partija ir māte, un tauta ir bērni.¹⁸⁵ Tāpēc līdzīgi vecākiem surjongam un partijai ir jā mīl un jā rūpējas par savu tautu, un tautai ir jā klausas, jā uzticas, jā cienā un jā kalpo partijai un surjongam līdzīgi bērniem. Bieži vien ziemeļkorejieši dēvē Kimu Ilsongu par savu “tēvu”, un pats Kims Ilsons ir bieži attēlots kopā ar bērniem, lai uzsvērtu un parādītu viņa mīlestību un rūpes par savu tautu. Kā konfūciešu skolotājs un līderis, viņš bieži apmeklēja skolas, fabrikas un militārās rūpnīcas, lai pārraudzītu darbību un dotu padomus. Viņa mazdēls Kims Džonguns līdzīgas vizītes veic arī uz izklaides vietām un parkiem, lai satiktos ar pilsoņiem, lai gan viņi parasti tiek iepriekš izvēlēti. Tādējādi līderi parāda, ka ir iesaistīti cilvēku dzīvē un ir atsaucīgi uz viņu prasībām.

¹⁸¹ Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas pārskatītā 1998. gada konstitūcija.

https://www.constituteproject.org/constitution/Peoples_Republic_of_Korea_1998?lang=en [skatīts 2020.05.03.]

¹⁸² Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas 2012. gada konstitūcija (korejiešu valodā).

<http://law.nanet.go.kr/userpage/bestQna/qnaView.do?searchCon=&searchKey=&category1=&searchFromDate=&searchToDate=&pageNum=3&qnaSid=166&sort=&dir=> [skatīts 2020.05.03.]

¹⁸³ Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas pārskatītā 2016. gada konstitūcija.

https://www.constituteproject.org/constitution/Peoples_Republic_of_Korea_2016?lang=en [skatīts 2020.05.03.]

¹⁸⁴ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 4. lpp.

¹⁸⁵ Bomi Kim, “North Korea’s Siege Mentality: A Sociopolitical Analysis of the Kim Jong-un Regime’s Foreign Policies”. *Asian Perspective*, 2016, Vol 40. 232. lpp.

2.1.3. Spēka izmantošana

Politiskā terora un spēka izmantošana ir raksturīga totalitāro režīmu iezīme. Aleksadrs Dallins (*Alexander Dallin*) un Džordžs Breslauers (*George W. Breslauer*) politisko teroru definēja kā “varas iestāžu patvaļīga nežēlīgas piespiešanas izmantošana pret indivīdiem vai grupām vai draudi par to izmantošanu, vai šādu personu vai grupu patvaļīga iznīcināšana.”¹⁸⁶ Totalitārās sistēmas parasti izmanto masīvu piespiešanu un par neuzticību režīmam soda ar spīdzināšanu, organizētām pazušanām, ieslodzījumu un nāvessodu bez vainas pierādījumiem, represīviem pasākumiem, kas ir vērsti pret veselām cilvēku kategorijām, un bieži vien uzliktais sods ir pilnīgi nesamērīgs ar izdarīto noziegumu.¹⁸⁷

Kā apgalvoja H. Lincs savā darbā, terors nav nepieciešamais totalitāro sistēmu nosacījums, un totalitārais režīms var pastāvēt arī bez terora izmantošanas, taču vēlme pēc monopolistiskas kontroles un bailes zaudēt varu izskaidro, kāpēc totalitārie režīmi bieži vien vēršas pie terora izmantošanas un varas stabilitāti nodrošina ar spēku.¹⁸⁸ Spēka izmantošana totalitārajos režīmos ir it īpaši nozīmīga, ja režīmam neizdodas veikt pienācīgu kontroli par informāciju, nacionālisms tautas vidū izzūd un rodas neatkarīgas sociālās šķiras. Spēks attur opozīcijas parādīšanos un sacelšanos pret režīmu, un tādējādi nodrošina režīma stabilitāti. Režīmi izmanto spēku pret iespējamo režīma oponentu, gan lai novērstu viņa iesaistīšanos turpmākajās darbībās, gan atturētu citus no līdzīgas izturēšanās. Kā arī režīms demonstrē gatavību izmantot spēku pret organizētu protestu.¹⁸⁹

Kima Ilsonga režīmā uzsvars vairāk tika likts uz jebkuras ideoloģiskās novirzes novēršanu, nevis uz atklātu valsts teroru.¹⁹⁰ Viss iedzīvotāju teiktais tika kontrolēts caur organizācijām, kurām piederēja katrs ziemeļkorejietis, inminban sistēmu un slepeno policiju. Kā teica Oh un Hasigs savā darbā, “Ziemeļkorejā divi cilvēki, kas uzticas viens otram, var apspriest jūtīgus jautājumus, bet, kad viņiem pievienojas trešais, neko nedrīkst teikt.”¹⁹¹

Neskatoties uz pastāvīgas sabiedrības uzraudzības un kontroles sistēmas priekšrocībām, režīma iekšējās stabilitātes uzturēšanā būtisku lomu spēlē arī patvaļīgi aresti un vardarbības likumīga izmantošana. Tā rezultātā Ziemeļkorejas režīms izveidoja plašu cietumu sistēmu

¹⁸⁶ Alexander Dallin, George W. Breslauer, “*Political terror in communist systems*”. Stanford: Stanford University Press, 1970. 7. lpp.

¹⁸⁷ Juan J. Linz, *Totalitarian and authoritarian regimes*. London: Lynne Rienner Publishers, 2000. 100. lpp.

¹⁸⁸ Juan J. Linz, *ibid.*, 72.-74. lpp.

¹⁸⁹ Daniel Byman, Jennifer Lind. “*Pyongyang’s Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea*”. *International Security*, Vol. 35, No. 1 (Summer 2010). 55.-56. lpp.

¹⁹⁰ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 45. lpp

¹⁹¹ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 139. lpp.

(관리소 *gvanlıso*), kuras ieslodzīto skaits 1980. gadu sākumā bija aptuveni 150 000 cilvēku.¹⁹² Pati Ziemeļkoreja nekad neatzina cietumu sistēmas pastāvēšanu valstī.

Ziemeļkorejas sodu sistēma tika veidota pēc Padomju Krievijas Staļina modeļa, taču tai ir arī dažas raksturīgas īpašības, kas, iespējams, attīstījās Ķīnas ietekmē. Atšķirībā no padomju sodu sistēmas, Ziemeļkorejā tā ir ļoti slepena, un noziedznieki parasti pazuda bez pēdām. Bieži vien noziedznieks pat nezina, kāpēc tiek sodīts. Policija parasti pārtver personu darbā vai uz ielas, nogādā uz pratināšanas centru un nosūta uz nometni. Atšķirībā no Padomju Savienības un vairuma citu valstu, Ziemeļkorejā ir skaidri nodalītas nometnes ar parastiem noziedzniekiem un nometnēm, kas ir paredzētas vienīgi politieslodzītiem. Vēl viena ievērojama iezīme ir Ziemeļkorejas represīvā ģimenes atbildības sistēma. Ja kāds Ziemeļkorejā izdara politisku noziegumu, tiks arestēts ne tikai pats noziedznieks, bet visa viņa ģimene.¹⁹³

Šāda Ziemeļkorejas sodu sistēma spēlē būtisku lomu režīma stabilitātes nodrošināšanā, jo faktiski padara opozīcijas parādīšanos neiespējamu. Ģimenes atbildības princips būtiski attur cilvēkus pretoties režīmam, jo ļoti maz no viņiem būtu gatavi upurēt savu tuvinieku dzīvības.

2.2. Valsts apvērsuma novēršana

Ziemeļkoreja bija un joprojām ir viena no totalitārākajām valstīm, kurā jebkāda opozīcijas pastāvēšana ir gandrīz neiespējama. Stīvens Saksonbergs apgalvo, ka režīmi, nodrošinot arī varas pēctecību ģimenes ietvaros, nezaudē varu tik viegli un turpina pastāvēt, jo dod iedzīvotājiem mazas cerības, ka gaidāmas kādas izmaiņas, kamēr ģimene ir pie varas.¹⁹⁴ Tādējādi, kamēr Ziemeļkorejā pie varas ir Kimu ģimene, maz ticams, ka iedzīvotāju vidū radīsies cerības uz pārmaiņām, un notiks revolūcija.

Taču Ziemeļkorejas režīma stabilitātei draudus varētu radīt ne tikai tautas sacelšanās, bet arī apvērsums, ko varētu izraisīt augstākie partijas locekļi un drošības dienesti.¹⁹⁵ Pat neliela armijas grupa, apvienojoties, var veiksmīgi gāzt valdību. Un ja ekonomikas situācija valstī turpina pasliktināties vai stagnēt, ir iespējama militārā apvērsuma rašanās. Patrimoniālie valdnieki attaisno savu varu ar to, ka tikai viņi var “glābt” tautu, tāpēc ekonomikas lejupslīde var izraisīt militārpersonu šaubas par līdera valdību.¹⁹⁶

¹⁹² Šis skaitlis ir saglabājies stabils līdz pat mūsdienām.

¹⁹³ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 46.-47. lpp.

¹⁹⁴ Steven Saxonberg, *Transitions and Non-Transitions from Communism: Regime Survival in China, Cuba, North Korea, and Vietnam*. New York: Cambridge University Press, 2013. 303. lpp.

¹⁹⁵ Kā tas notika Dienvidkorejā Parka Džonghi (박정희) valdības laikā (1961.g.-1972.g.), kad viņu noslepkavoja drošības dienesta vadītājs. Pats Parks Džonghi bija diktators.

¹⁹⁶ Steven Saxonberg, *ibid.*, 306. lpp.

Vislielākās apvērsuma iespējas bija Kima Džongila valdīšanas laikā. Kad nomira Kims Ilsongs, daudzi paredzēja, ka notiks apvērsums, lai noņemtu viņa mazāk harizmātisko dēlu Kimu Džongilu, kurš nespēs veikt reformas, turpinot sava tēva tradīcijas. Pēc dažādu autoru domām, šajā laika posmā ir notikuši vairāki apvērsuma mēģinājumi, taču Kimam Džongilam izdevās tos novērst. Piemēram, bada laikā viņš neļāva karaspēkam atgriezties apciemot ģimenes, jo baidījās, ka karavīri ieraudzīs bada patieso situāciju un sacelsies pret režīmu.¹⁹⁷

Daniels Baimanis (*Daniel Byman*) un Dženifere Linda (*Jennifer Lind*) savā pētījumā piemin kooptēšanu, ko izmanto režīmi apvērsuma draudu mazināšanai. Lai aizsargātu režīmu no apvērsuma, režīmi kooptē eliti, kuru piekrišana režīmam un paklausība spēlē būtisku lomu politiskās stabilitātes nodrošināšanā. Ievēlētā elite kļūst par pakļāvīgiem ierēdņiem, kuru dienesta stāvoklis un laime ir pilnīgi atkarīgi no valdības. Lai saglabātu varu un politiskās elites uzticību, režīmi apgādā ar sabiedriskiem labumiem politiski nozīmīgus partijas locekļus un militārpersonas.¹⁹⁸

Ziemeļkorejas elite pieder pie lojālās klases Kima Ilsonga izveidotajā songbun jeb sociālo slāņu sistēmā. Ziemeļkorejas režīms apņemas apgādāt to ar ērtu dzīvi, ja elite būs režīmam uzticīga. Šīs klases pārstāvji saņem labāku un drošāku darbu, tiek nodrošināti ar mājokli Ziemeļkorejas galvaspilsētā Phenjanā un labāku pārtiku, tai skaitā gaļu un zivi, kas parastiem iedzīvotājiem bija nepieejami.¹⁹⁹ Tie, kas saņem vairāku pārtikas produktu skaitu, ir iekšējās drošības dienestu locekļi un militārpersonas, kā arī augsta līmeņa ierēdņi. Turklāt, elite netiek apgādāta ar pārtiku un sadzīves priekšmetiem caur vispārējo sabiedrisko pārtikas un rūpniecības preču normētas sadales sistēmu, bet caur “galma ekonomiku”. Tā ietver īpašus veikalus, kurās elite var nopirkt tādas greznumlietas kā ādas apavi, vilnas, nevis sintētiskais apģērbs, sarkanā gaļa, alkoholiskie dzērieni un konfektes. Pat 1996.-1999. gadu bada laikā, Phenjanas iedzīvotāji joprojām saņēma vislielāko un kvalitatīvāko pārtikas devu, nekā pārējie cilvēki provincēs.²⁰⁰ Dažos gadījumos Ziemeļkorejas režīms atsevišķām personām pasniedza automašīnas, pulksteņus un televizorus kā “Lielā Līdera dāvanas”.²⁰¹

Kimu ģimene ir ļoti piesardzīga un rūpīgi izvēlās, kādus cilvēkus pielaist pie varas un iecelt ierēdņa amatā. Andrejs Lankovs atzīmē, ka Phenjanas eliti vieno “neparasti ciešs asins

¹⁹⁷ Steven Saxonberg, *ibid.*, 316.-317. lpp.

¹⁹⁸ Daniel Byman, Jennifer Lind, “*Pyongyang’s Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea.*” *International Security*, Vol. 35, No. 1 (Summer 2010). 58.-59. lpp.

¹⁹⁹ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 56.-57. lpp.

²⁰⁰ Daniel Byman, Jennifer Lind, “*Pyongyang’s Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea.*” *International Security*, Vol. 35, No. 1 (Summer 2010). 61.-62. lpp.

²⁰¹ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 35. lpp.

attiecību tīkls”. Ļoti ievērojama ierēdņu daļa ir Kimu ģimenes locekļi vai bijušo partizānu pēcnācēji, kas cīnījās 1930. gados Mandžūrijā Kima Ilsonga vadībā.²⁰² Taču Kimu ģimene nevar būt pilnīgi uzticīga pat saviem tuvākajiem cilvēkiem, un tādējādi veic viņu pastāvīgu uzraudzību un politisko indoktrināciju.

Kimu ģimene paļaujas uz vairākām iekšlietu drošības aģentūrām, lai samazinātu nacionālo drošības spēku vienotību un saņemtu vairāk informācijas par darbībām, kas ir vērstas pret režīmu.²⁰³ Divas galvenās vietējās izlūkošanas organizācijas ir Cilvēku drošības ministrija un Valsts drošības departaments. Cilvēku drošības ministrija darbojas kā policija un sabiedriskās drošības organizācija. Tā pirmā atklāj aizdomīgas darbības un nodod tālākai izmeklēšanai Valsts drošības departamentam. Valsts drošības departaments izmeklē aizdomās turētos politiskos disidentus un pārvalda politiskos cietumus, kā arī pastāvīgi pārbauda partijas locekļu un militārpersonu darbības un vēsturi, un veic viņu uzraudzību.²⁰⁴ Tādējādi Ziemeļkorejas līderis tiek informēts par jebkuru pret režīmu vērstu darbību Korejas Strādnieku Partijā, valdībā vai armijā.

Režīms izveidojis arī paralēlus spēkus, lai pasargātu sevi no militārā apvērsuma, un papildus regulārajiem bruņotajiem spēkiem Ziemeļkorejā ir arī atsevišķi militārie spēki, kuri atbild par Ziemeļkorejas līdera personisko drošību, kā arī citu augsta ranga amatpersonu drošību un uzraudzību.²⁰⁵ Tādējādi Ziemeļkorejas režīms apgādāja sevi ar spēkiem, kas aizsargās režīmu valsts armijas nodevības gadījumā.

²⁰² Andrei Lankov, “*Pyongyang: Rules of engagement*”. *The Pacific Review*, Vol. 14, No. 4, 2003. 616. lpp.

²⁰³ Daniel Byman, Jennifer Lind, “*Pyongyang’s Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea*.” *International Security*, Vol. 35, No. 1 (Summer 2010). 68. lpp.

²⁰⁴ Kongdan Oh, Ralph C. Hassig, *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000. 135.-136. lpp.

²⁰⁵ Daniel Byman, Jennifer Lind, “*Pyongyang’s Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea*.” *International Security*, Vol. 35, No. 1 (Summer 2010). 68. lpp.

2.3. Izmaiņas Ziemeļkorejas totalitārajā sistēmā pēc krīzes perioda

Kima Ilsonga izveidotais totalitārais režīms un surjonga sistēma turpināja funkcionēt vairāk vai mazāk saskaņā ar tās konceptuālo ietvaru līdz aptuveni līdera nāvei 1994. gadā.²⁰⁶ Līdz 1960. gadu vidum Ziemeļkoreja un tās praktizētā centrāli plānotā ekonomika, kurā valsts kontrolē resursu sadali, un ražošanas līdzekļi atrodas sabiedriskajā īpašumā, bija daudz attīstītākā nekā Dienvidkoreja. Arī daudzi ziemeļkorejieši pieņēma un pat atbalstīja režīmu. Tajos laikos Ziemeļkorejai joprojām bija daudz neizmanto tu resursu, kurus varēja mobilizēt rūpniecības vajadzībām, kā arī tā varēja lepoties ar attīstīto ekonomiku Āzijas reģionā. Lielākā daļa Ziemeļkorejas iedzīvotāju neatcerējās tos laikus, kad sistēma krasi atšķīrās no pašreizējās, kā arī viņiem nebija piekļuves citiem informācijas avotiem. Gadu desmitiem ilga ideoloģiskā indoktrinācija, propaganda un informācijas blokāde nodrošināja, ka vairākumam iedzīvotāju pasaules uzskats palika neapšaubāms.²⁰⁷ Kā teica Ziemeļkorejas pārbēdzējs Gvangs Songs (광성), politikas zinātnes students: “Ja jums atkal un atkal tiek teikts, ka meli ir patiesi, it īpaši jūsu augšanas gados, jūs tiem ticēsiet, pat ja tie ir maldīgi. Sauciet to, kā vēlaties – idolizāciju, smadzeņu skalošanu. Tā es izaugu.”²⁰⁸

Režīms nodrošināja mūsdienīgumu un ekonomisko izaugsmi, solīja uzturēt materiālo vienlīdzību un taisnīgumu. Šī sistēma nebija demokrātiska, taču vairākums iedzīvotāju uzskatīja to tikai par nelielu trūkumu. Kima Ilsonga izveidotā sistēma šķita labāka par to, ko ziemeļkorejieši bija pieredzējuši iepriekš – Džosonas feodālas absolūtas monarhiju un vēlāk Korejas pakļautības periodu Japānai. Informācija par ārpusauli arī nesniedza labāku alternatīvu. Rietumi tika asociēti ar koloniālismu, bet Dienvidkoreja ekonomiski atpalika no Ziemeļkorejas²⁰⁹, kā arī politisko oponentu, galvenokārt komunistu, vajāšanu un slepkavību skaits I Sungmana vadībā varēja pat pārsniegt Ziemeļkorejā veikto.²¹⁰ Tajā laikā pat materiālais stāvoklis vidējam ziemeļkorejietim nelikās slikts. 60. gadu sākumā desmitiem tūkstošu etnisko

²⁰⁶ Takashi Sakai, “*North Korea's Political System.*” International Circumstances in the Asia-Pacific Series, Japan Digital Library, 2016. 5. lpp.

²⁰⁷ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia.* Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 53. lpp., 190. lpp.

²⁰⁸ Šī un citas Gvanga Songa intervijas ir atradamas Jieun Baek, *North Korea's Hidden Revolution: How the Information Underground Is Transforming a Closed Society.* New Haven; London: Yale University Press, 2016. 2. nod.

²⁰⁹ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia.* Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 63. lpp.

²¹⁰ Vairāk par slepkavībām I Sungmana vadībā ir aprakstīts šeit.

Dong Choon Kim, “*Forgotten war, forgotten massacres—the Korean War(1950-1953) as licensed mass killings*”. Journal of Genocide Research, Vol. 6, No. 4 (2004). 523.-544. lpp.

korejiešu no Ķīnas bēga uz Ziemeļkoreju, lai izvairītos no bada,²¹¹ kur Ziemeļkorejas iestādes bēgļiem piešķīra mājokli un apgādāja ar darbu.²¹²

Tomēr 60. gadu beigās Ziemeļkorejas ekonomika sāka palēnināties. Tā spēja darboties, kamēr Maskava un Pekina sniedza sistemātisku palīdzību Phenjanai. 1990. gadu sākumā Ziemeļkoreja bija piedzīvojusi nopietnus triecienus tās ekonomikai, un sākās periods, kas Ziemeļkorejas vēsturē ir pazīstams kā “grūtais pārgājiens”. Maskava un Pekina neredzēja vairs nepieciešamību sponsorēt Phenjanu, un pēkšņs ārvalstu palīdzības pārtraukums noveda pie valsts ekonomikas un lauksaimniecības sabrukuma.²¹³ Situācija pasliktinājās, kad virkne plūdu 1995. un 1996. gadā izpostīja lauksaimniecību, kas noveda pie bada, valsts uzņēmumu darbības pārtraukšanas un miljonu ziemeļkorejiešu nāvēm. Komunisma sabrukums Krievijā un Austrumeiropā, kapitālisma attīstība Ķīnā, ekonomikas uzplaukums Dienvidkorejā un Kima Ilsona nāves izraisītā pēctecības krīze būtiski apdraudēja Ziemeļkorejas režīma stabilitāti.

Pārtikas preču sadales sistēma sabruka, un valstī sāka parādīties melnais tirgus, jo tā bija vienīgā iespēja ziemeļkorejiem izdzīvot. Ģimenes sāka apmainīt sadzīves preces pret pārtiku, un drīz pārgāja uz tirdzniecību un māsaimniecības ražošanu. Valstī sāka pieaugt kriminālās darbības un noziegumi iedzīvotāju vidū. Darbinieki un vadītāji zaga no rūpnīcām un fabrikām to, ko varēja pārdot privātajā tirgū. Papildus sadzīves preču un pārtikas pārdošanai privātie tirgi kļuva par Dienvidkorejas filmu DVD disku²¹⁴ pirkšanas un pārdošanas vietu. Režīmam tas nozīmēja, ka ilgstoši veicamā informācijas kontrole un ideoloģiskā indoktrinācija sabrūk. Ziemeļkoreja vairs nevarēja nodrošināt totālu sabiedrības kontroli, kā arī IT tehnoloģiju attīstība padarīja informācijas kontroli vēl grūtāku.

Šajā laikā Ziemeļkorejas iedzīvotāji arvien vairāk apzinājās, ka Dienvidkoreja ekonomiski ir daudz pārāka par ziemeļiem. 2000. gados Ziemeļkorejas propaganda arī atzina, ka Dienvidkoreja varētu būt samērā pārticīga, jo to atbalstīja amerikāņu imperiālisti savās savtīgajās interesēs. 2000. gados propagandas naratīvā dienvidkorejieši cieš nevis no bada, kā tas bija iepriekš, bet drīzāk no tā, ka viņu nacionālā identitāte, korejiešu valoda un kultūra ir sabojāta, atrodoties zem amerikāņu imperiālistu kundzības. Tāpēc dienvidkorejieši sapņo par atbrīvošanos un apskauž laimīgus ziemeļkorejiešus, kuriem varētu būt zināmas īslaicīgas

²¹¹ Lielais Ķīnas bads no 1959. līdz 1961. gadam Ķīnas Tautas Republikā tika izrosīts Mao Dzeduna īstenotās “Lielā lēciena uz priekšu” kampaņas dēļ, kas noveda pie valsts ekonomikas daļēja sabrukuma un 30 miljonu cilvēku nāvēm.

²¹² Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 63. lpp.

²¹³ Andrei N. Lankov, *ibid.*, 75.-77. lpp.

²¹⁴ Ziemeļkorejieši tos pirka un atveda no Ķīnas.

ekonomiskās grūtības, bet tomēr ir izdevies saglabāt tīro nacionālo būtību un nekļūt par amerikāņu kalpiem.²¹⁵

Šajā laikā sāka mainīties ne tikai izpratne par ārpasauli, bet arī ziemeļkorejiešu attieksme pret režīmu, notika paaudžu maiņa. Korejieši, kas ir jaunāki par 35 gadiem ļoti atšķiras no viņu vecākiem. Viņiem trūkst izpratnes un pieredzes par to, kāda bija valsts Kima Ilsonga vadībā, kad sabiedrība tika nodrošināta ar nepieciešamu pārtiku, sadzīves precēm un darbu. Viņi dzīvo pasaulē, kurā visi zināja, ka laikraksti nestāstīja tikai un vienīgi patiesību un ka Dienvidkoreja un citas valstis ir daudz attīstītāki un pārtikuši nekā Ziemeļkoreja.²¹⁶

Songun politika jeb sabiedrības militarizācija

Ronalds Vintroubs (*Ronald Wintrobe*) norāda, ka šādos apstākļos totalitāriem režīmiem ir divas iespējas, lai noturētu varu: paaugstināt represijas, lai panāktu tautas pakļaušanos, vai samazināt tās, lai atgūtu tautas uzticību. Ziemeļkorejas gadījumā uzticības atgūšanai būtu nepieciešams diezgan daudz laika, un represiju samazināšana varētu būt bīstama. Tādējādi Ziemeļkorejas režīms, lai saglabātu varu, izvēlējās paaugstināt represijas un veikt dažas izmaiņas tā institucionālajā struktūrā.²¹⁷ To ietekmēja arī tas, ka šādos apstākļos vairs nebija iespējams lietot totālās iedzīvotāju kontroles sistēmu, un partija un citas organizācijas, kas atbalstīja Ziemeļkorejas surjonga sistēmu, pārstāja funkcionēt kā iepriekš. Tas fakts, ka 1997. gadā Ziemeļkorejas politiķis Hvangs Džangjops, kas bija ļoti ievērojams un godāts Ziemeļkorejas ideoloģijas izstrādātājs, pārbēga uz Dienvidkoreju, arī ietekmēja režīma eliti. Džuče ideoloģijas kā sabiedrības kontroles instrumenta efektivitāte vērojami samazinājās. Korejas Tautas armija bija vienīgā institūcija, kas saglabāja sākotnējās organizatoriskās funkcijas, un tā rezultātā armijas loma valsts pārvaldē sāka pieaugt,²¹⁸ un Kims Džongils sāka dibināt militāro diktatūru, lai glābtu režīmu.

Kims Džongils jaunās militārās diktatūras dibināšanu bija sācis ar jaunu militāru titulu pieņemšanu. 1991. gada decembrī Kims Džongils ieņēma Ziemeļkorejas augstāko militāro amatu kā Korejas Tautas armijas vadītājs, un 1992. gada 20. aprīlī tika nosaukts par “Maršalu” (원수 *von-su*). Kims Ilsons nedēļu iepriekš tika nosaukts par “Ģenerālisimusu” (대원수 *de-von-su*). Lai gan Kimam Džongilam trūka reālas militārās pieredzes, sabiedrībā viņš

²¹⁵ Andrei N. Lankov., *ibid.*, 105. lpp.

²¹⁶ Andrei N. Lankov, *ibid.*, 106. lpp.; 191. lpp.

²¹⁷ Ronald Wintrobe, “*The logic of the North Korean Dictatorship*”. NEPS Working Papers Series, 2011. 5. lpp.

²¹⁸ Takashi Sakai, “*North Korea’s Political System*.” International Circumstances in the Asia-Pacific Series, Japan Digital Library, 2016. 6. lpp.

galvenokārt kļuva pazīstams kā “virspavēlnieks” (최고 사령관 *čvego sarjonggvan*) vai vienkārši “ģenerālis” (창군님 *čanggunnim*).²¹⁹

1998. gadā primo reizi kopš Kima Ilsonga nāves tika sasaukta Augstākā tautas asambleja, un tika ieviesta jauna sistēma, kurā Kims Džongils vadītu tautu kā Nacionālās aizsardzības komisijas priekšsēdētājs, nevis kā valsts prezidents, kā viņa tēvs.²²⁰ Un tajā pašā gadā Kims Ilsons tika pasludināts par “republikas mūžīgo prezidentu”. Tādējādi Kims Džongils vēlējās parādīt, ka Ziemeļkoreju viņš vadīs galvenokārt kā militārais vadītājs. Kā arī jaunā amata ieņemšana nozīmēja, ka viņš neaizstāj savu tēvu, un par mūžīgo surjongu joprojām tiek uzskatīts tikai un vienīgi Kims Ilsons.

Lai gan Ziemeļkorejas valdība apzinājās, ka militārie režīmi mēdz būt ļoti nestabili, un militārā apvērsuma iespēja militārajās diktatūrās pastāv liela²²¹, lūkojoties uz Dienvidkorejas piemēru, kur prezidentu Parku Džonghi (박정희) viņa militārās diktatūras laikā (1961.g.-1972.g.) noslepkavoja viņa paša drošības dienesta vadītājs, Ziemeļkorejai izdevās atrast risinājumu šai problēmai, militarizējot visu sabiedrību. Kims Džongils izveidoja jaunu songun politiku²²² (선군정치 *songun džongči*), kuras mērķis ir “piešķirt prioritāti armijai (nacionālajai drošībai) politisko resursu sadalē un identificēt militāros spēkus kā vissvarīgāko institūciju valsts pārvadē.”²²³ Kims Džongils skaidro songun politiku, norādot, ka “songun politikas pamatelementi ir tādi, ka militārām lietām ir ārkārtīgi liela nozīme, ka armija ir revolūcijas kodols un galvenais spēks un ka armija ir jāstiprina visos veidos”.²²⁴

Tradicionāli komunistiskajā sabiedrībā par revolūcijas spēku tiek uzskatīts proletariāts, taču tagad Ziemeļkorejā tas bija aizstāts ar armiju. Šādu pārmaiņu Ziemeļkorejas režīms pamatoja ar to, ka kaut arī Kārlis Markss definēja strādnieku šķiru kā galveno revolūcijas spēku, pasaule ar laiku mainās, un tehnoloģiju laikmetā mainījās arī strādnieku šķiras dzīves pamats. Marksa un Engelsa izstrādātā teorija laika gaitā kļuva bezjēdzīga, tāpēc Kims Džongils, “ņemot

²¹⁹ Charles Armstrong, “*The role and Influence of Ideology*” in North Korea in Transition: Politics, Economy, and Society, edited by Kyung-Ae Park, and Scott Snyder. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2012. 11. lpp.

²²⁰ Takashi Sakai, “*North Korea’s Political System.*” International Circumstances in the Asia-Pacific Series, Japan Digital Library, 2016. 6. lpp.

²²¹ Ronald Wintrobe, “*The logic of the North Korean Dictatorship*”. NEPS Working Papers Series, 2011. 7. lpp.

²²² Bieži vien tiek saukta par “priekšroka karaspēkam” politiku.

²²³ Takashi Sakai, “*North Korea’s Political System.*” International Circumstances in the Asia-Pacific Series, Japan Digital Library, 2016. 6. lpp.

²²⁴ *Songun opens the door of independence and prosperity*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House, 2014. 34. lpp.

vērā Korejas realitāti, definēja Tautas armiju kā galveno revolūcijas spēku, valsts pīlāru [...], kas aizstāv valsts suverenitāti un tautas tiesības uz izdzīvošanu”.²²⁵

Taču songun politika neaizstāvēja džuče ideoloģiju, bet drīzāk papildināja to. Var pateikt, ka songun politikas ieviešana bija nākamais solis džuče ideoloģijas evolūcijā. Kā Čārlzs Ārmstrongs (*Charles K. Armstrong*), “ja džuče ideoloģija pārstāvēja Ziemeļkorejas neatkarību un autonomiju, ko bija realizējis Kims Ilsongs, tad songun šīs neatkarības aizstāvēšanu ievietoja militārajā institūcijā, kas bija cieši saistīta ar ģenerāli Kimu Džongilu.”²²⁶

Ziemeļkorejas sabiedrība jau kopš režīma sākuma bija militarizēta, taču ar songun politikas ieviešanu tā kļuva par militāru diktatūru, un Nacionālās aizsardzības komisija Kima Džongila vadībā kļuva par valsts visspēcīgāko struktūru. Daudzas militārpersonas aizstāja valsts ierēdņus un ieņēma Korejas Strādnieku Partijas amatus. Taču, lai gan militārie spēki pārspēja partiju politiskās autoritātes ziņā²²⁷, tie neaizvietoja partiju un nepārņēma politiskās vadības lomu. Vadības loma piederēja Kimam Džongilam un viņa ģimenes rūpīgi izraudzītai elitei, bet armija tika izmantota kā politiskais instruments režīma stabilitātes nodrošināšanai un tā aizstāvēšanai. Turklāt tūlīt pēc songun politikas ieviešanas, partija atjaunoja savas funkcijas režīma pārvaldē.

Lai gan Ziemeļkorejas militārie spēki spēlē nozīmīgu lomu režīma aizsargāšanā no ārejiem draudiem, songun politikas galvenais mērķis bija panākt cilvēku lojalitāti armijai, un tādējādi nodrošināt režīma stabilitāti un aizsargāt to no iekšienes. Kima Džongila laikā armija sastādīja vienu piektdaļu no visa strādātspējošā iedzīvotāju skaita,²²⁸ katrā ģimenē bija vismaz viens karavīrs. Faktiski militāro un civilo sektoru gandrīz nebija iespējams nodalīt. Ziemeļkorejas armija tika mobilizēta arī ekonomikas jomā infrastruktūras celtniecībai, ceļu remontēšanai un lauksaimniecības produktu ražošanai. Armijai bija uzlikts par pienākumu ne tikai aizsargāt tautu, bet arī rūpēties par iedzīvotāju vajadzībām un risināt problēmas, ar kurām cilvēki saskārās ikdienā. Armija veica pārtikas un citu nepieciešamu lietu piegādi iedzīvotājiem un veica pakalpojumus, sākot ar dārza laistīšanu un beidzot ar krānu un sadzīves tehnikas remontēšanu. Karavīri ir uzskatīti arī par vislabāk ideoloģiski izglītotiem cilvēkiem, tāpēc viņi

²²⁵ *Songun opens the door of independence and prosperity*. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House, 2014. 32.-34. lpp.

²²⁶ Charles Armstrong, “*The role and Influence of Ideology*” in *North Korea in Transition: Politics, Economy, and Society*, edited by Kyung-Ae Park, and Scott Snyder. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2012. 12. lpp.

²²⁷ Takashi Sakai, “*North Korea’s Political System*.” *International Circumstances in the Asia-Pacific Series*, Japan Digital Library, 2016. 6. lpp.

²²⁸ Ronald Wintrobe, “*The logic of the North Korean Dictatorship*”. NEPS Working Papers Series, 2011. 8. lpp.

apciemoja ciemus un mācīja parastos ciema iedzīvotājus.²²⁹ Tādā veidā režīms veido cilvēku atkarību no armijas, un veicina ideju, ka cilvēki bez militāriem spēkiem nevar pastāvēt. Turklāt militārais gars un absolūtā pakļaušanās pavēlēm pat visgrūtākajā dzīves periodā tika bieži atkārtota valsts propagandā, un “karavīru revolucionārais gars” tika pasniegts kā paraugs visai sabiedrībai. Savukārt režīma militārpersonu kooptēšana, politiskās ietekmes un prestižas piešķiršana un lielās daļas no valsts budžeta veltīšana militārajam sektoram,²³⁰ tai skaitā kodolieroču ražošanā, spēlēja būtisku lomu karaspēka atbalsta un uzticības iegūšanā, kas nodrošināja režīma iekšējo drošību un aizsargāja to no militāriem apvērsumiem.²³¹

Deviņdesmitajos gados pēc komunistu režīmu sabrukuma Austrumeiropā Ziemeļkoreja sāka bieži izmantot saukli “mūsu stila sociālisms” (우리식 사회주의 *urišik sahvedžui*). Ar šo saukli Ziemeļkoreja gribēja parādīt, ka tā nav līdzīga pārējām komunistiskajām valstīm, kas sabruka, un ka to nerasnīgs tāds pats liktenis. Ziemeļkorejas sociālismam bija maz sakara ar šķiru cīņu un sociālo vienlīdzību, bet gan ar nacionālo neatkarību un autonomiju, kā arī ideju pārākumu pār materiālo stāvokli. 1990. gadu prese apgalvoja, ka “sociālisma ideāls - tautas ideja par neatkarību – nekad nevar būt apspīets vai iznīcināts”. Tajā pašā laikā “mūsu stila sociālisms” atgādināja Ķīnas politika Dena Sjaopiņa “sociālismu ar ķīniešu īpašībām”, saukli, kas Ķīnas Komunistiskajai partijai deva likumību tirgus reformām 1980. gados.²³² Patiešām, kaut arī Ziemeļkoreja atturējās no ekonomiskās reformas 2000. gados, tā ievērojami paplašināja savas politiskās un ekonomiskās saites ar rietumiem un uzsāka ekonomikas pārskatīšanu.

2002. gadā Ziemeļkorejas režīms mēģināja veikt “pasākumus ekonomikas pārvaldības uzlabošanai”²³³, piemēram, tika pārskatītas oficiālās cenas un algas, lai tās pielāgotu pašreizējām tirgus cenām, tika palielināta individuālo lauksaimniecības zemes gabalu platība, atcelts aizliegums uz tirdzniecību privātajā tirgū, un tirgi kļuva par publiskiem. Šo pasākumu galvenais mērķis bija paaugstināt iestāžu vadības efektivitāti un apturēt “ēnu ekonomikas” izplatīšanos, kas atspoguļojās straujā algu paaugstināšanā, lai “pievilinātu” strādniekus

²²⁹ Han S. Park. “Military-First Politics (Songun): Understanding Kim Jong-il’s North Korea”. KEI Academic Paper Series, Vol. 2., No. 7, September 2007. 1.-3. lpp.

²³⁰ Ziemeļkoreja tika atzīmēta ar 1. vietu pasaulē pēc militāriem izdevumiem no sava iekšzemes kopprodukta laika periodā no 2007.g. līdz 2017. gadam. Ziemeļkorejas militārie izdevumi bija vidēji aptuveni 3,6 miljardi ASV dolāru gadā (no 13.4% līdz 23.3% no IKP). Dienvidkorejas izdevumi veidoja tikai 2.6% no IKP. “N. Korea ranks No.1 in military spending as percentage of GDP.” Yonhap News Agency, January 09, 2020. <https://en.yna.co.kr/view/AEN20200109007500325> [skatīts 2020.05.05.]

²³¹ Daniel Byman, Jennifer Lind, “Pyongyang’s Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea.” International Security, Vol. 35, No. 1 (Summer 2010). 63. lpp.

²³² Charles Armstrong, “The role and Influence of Ideology” in North Korea in Transition: Politics, Economy, and Society, edited by Kyung-Ae Park, and Scott Snyder. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2012. 5. lpp.; 8. lpp.

²³³ Pazīstami kā “7.1 pasākumi” (7.1 조처 *džoči*) jeb 1. jūlija pasākumi.

atgriezties atpakaļ uz sākotnējām darba vietām²³⁴, un palielinātā kontrolē pār Ķīnas robežu²³⁵. Daudzie pasākumi maz ietekmēja tirgus faktisko darbību, izņemot nosaukuma maiņu²³⁶, taču pārtikas ražošanas situācija valstī uzlabojās un tirgus kļuva vairāk regulēts.

Šajā laikā daudzi paredzēja, ka šiem 2002. gada pasākumiem sekos arī Ķīnai līdzīgā “reformu un ekonomiskās atvērības politika”²³⁷, taču Ziemeļkorejas režīms, baidoties, ka šādas izmaiņas sistēmā novedīs pie režīma sabrukuma, savu naudu turpināja vērēt militārai aizsardzībai un kodolieroču programmas izstrādāšanai ekonomikas saglabāšanai.²³⁸ Reforma nav iespējama bez ievērojamas informācijas kontroles un ikdienas uzraudzības sistēmas atvieglošanas. Līdz ar to, ja ieviestu Ķīnai līdzīgu ekonomiskās atvērības reformu, ziemeļkorejietis drīz vien apzināsies, kāda ir apkārtējā pasaule, un galvenokārt Dienvidkoreja. Kontroles atvieglošana nozīmēs informācijas plūsmu valsts iekšienē, un tādējādi iedzīvotāju kontroles zaudēšanu, kas novedīs pie sacelšanās un režīma sabrukuma. Kā norāda Kims Džongs Nams (김정남), Kima Džongila vecākais dēls, “ekonomiskās reformas un atvērība ir labākie veidi, kā padarīt Ziemeļkorejas iedzīvotāju dzīvi labāku. Tomēr, ņemot vērā Ziemeļkorejas unikālo stāvokli, pastāv bailes, ka ekonomiskās reformas un atvērība novedīs pie pašreizējās sistēmas sabrukuma.”²³⁹ Tāpēc Ziemeļkorejas režīms, lai arī ieviesis dažas nelielas izmaiņas, kopumā ir palicis nemainīgs.

Ziemeļkorejas elite un Kimu ģimene nolēma izvairīties no reformām, lai pēc iespējas labāk saglabātu sabiedrības kontroli, un tādējādi nodrošinātu režīma stabilitāti un nemainīgumu. Kad pie varas nāca Kima Džongila dēls Kims Džonguns, sabiedrībā tika raistas cerības, ka valstī notiks pārmaiņas. Kims Džonguns bija ļoti jauns un uzauga Šveicē, kur apmeklēja privātu skolu, tāpēc rietumu kultūra bija viņam labi pazīstama. Ziemeļkorejas pārbēdzējs stāstīja: “Es savā prātā radīju sava veida fantāziju par Kimu Džongunu. Tā kā viņš bija tik jauns, es domāju, ka viņš gatavojas atvērt Ziemeļkorejas durvis, bet pēc tam, kad viņš pārņēma varu, dzīve kļuva grūtāka.”²⁴⁰ Kaut arī jaunais līderis ieviesa dažas izmaiņas valstī un demonstrēja atvērību

²³⁴ Takashi Sakai, “*North Korea’s Political System.*” International Circumstances in the Asia-Pacific Series, Japan Digital Library, 2016. 7.-8. lpp.

²³⁵ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia.* Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 122. lpp.

²³⁶ Andrei N. Lankov, *ibid.*, 120. lpp.

²³⁷ Ķīnas Tautas Republikā īstenoto ekonomisko reformu programma, sākot no 1978. gada, kuras mērķis ir radīt sociālistisko tirgus ekonomiku un atvērību ārējai pasaulei.

²³⁸ Charles Armstrong, “*The role and Influence of Ideology*” in *North Korea in Transition: Politics, Economy, and Society*, edited by Kyung-Ae Park, and Scott Snyder. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2012. 12. lpp.

²³⁹ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia.* Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 112. lpp., 117. lpp.

²⁴⁰ Anna Fifield, *Life Under Kim Jong Un.* The Washington Post, 2017.

<https://www.washingtonpost.com/graphics/2017/world/north-korea-defectors/> [skatīts 2020.05.19.]

rietumu pasaulei, izveidojot meiteņu popgrupu, kas izpildīja Frenka Sinatra dziesmas vienā no koncertiem, un nacionālajā televīzijā rādot Disneja populārākos varoņus²⁴¹, turpina izvairīties no reformām, īstenot agresīvu ārpolitiku un totālo kontroli sabiedrībā, sekojot sava tēva un vectēva piemēram. Kā vēstīja Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas 2012. gada jaungada redakcija, “mums līdz beigām ir jāseko neatkarības ceļam, Songuna ceļam un ceļam uz sociālismu, kuru aizsācis Kims Ilsons, lai nodrošinātu, ka Kima Ilsona revolucionāro darbību vēsture un uz songun balstītā Kima Džongila revolucionārās vadības vēsture turpināsies bez pārtraukumiem.”²⁴²

²⁴¹ Andrei N. Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013. 112. lpp., 139. lpp.

²⁴² 2012 Joint New Year's Editorial. Pieejams: <https://nkleadershipwatch.wordpress.com/the-party/2012-joint-new-years-editorial/> [skatīts 2020.05.05.]

Secinājumi

Ziemeļkoreja pretēji apkārtējās pasaules pareģojumiem, ka režīma sabrukums ir neizbēgams, turpina pastāvēt. Arī valdošā ģimene nav mainījusies, un tagad Ziemeļkorejas vēsture turpinās Kima Džonguna, Ziemeļkorejas režīma dibinātāja Kima Ilsonga mazdēla, vadībā. Ziemeļkorejas režīms turpina pastāvēt vairāk nekā divas desmitgades pēc komunisma sabrukuma Austrumeiropā un Padomju Savienībā, neskatoties uz ekonomisko krīzi un pastāvīgo konfrontāciju ar Amerikas Savienotajām Valstīm un citām valstīm saistībā ar to kodolprogrammu.

Darba autore vēlējās pievērsties tieši Ziemeļkorejas iekšējai analīzei un noskaidrot, kādā veidā Ziemeļkorejas režīms nodrošina savu pastāvēšanu un iekšējo stabilitāti. Bakalaura darba mērķis bija izprast Ziemeļkorejas totalitārā režīma iezīmes un rīkus, un izpētīt, kādā veidā tie nodrošināja režīma pastāvēšanu un stabilitāti līdz šim brīdim.

Pirmajā darba daļā tika veikts ieskats Ziemeļkorejas totalitārā režīma dibināšanas vēsturē, kā arī apskatītas totalitāro režīmu iezīmes, lai saprastu, kādā veidā Ziemeļkorejas valdība īsteno varu un pakļauj sabiedrību. Totalitārie režīmi cenšas panākt hegemoniju pār sabiedrību. Ideoloģija viņus motivē sasniegt savus mērķus, un, ja izdodas nostiprināt savu varu un ieviest totālo iekšējo kontroli un pakļaušanos, viņus var gāzt tikai tad, ja iebūr ārējie spēki.

Otrā bakalaura darba daļa tika vērsta iekšpolitisko instrumentu izpētei, uz kuriem paļāvās Ziemeļkoreja, lai nodrošinātu režīma iekšējo stabilitāti un novērstu jebkuras opozīcijas parādīšanos. Pētot literatūru un pētījumus par Ziemeļkoreju un līderu vēsturi, izdevās atrast, plašāk izpētīt un strukturēt vairākus iekšpolitiskos instrumentus režīma stabilitātes nodrošināšanai. Lai novērstu režīma opozīcijas sacelšanās iespēju pret esošo valsts iekārtu, un nodrošinātu sabiedrības pakļaušanos, Ziemeļkoreja īsteno sabiedrības totālo kontroli un uzraudzību, ieviešot to augsti organizētā struktūrā; veic sabiedrības ideoloģisko indoktrināciju, izolējot sabiedrību no apkārtējās pasaules, un manipulē ar informāciju, lai ieviestu cilvēku apziņā vēlamās vērtības un uzskatus un palielinātu leģitimitāti; un izmanto spēku un teroru potenciālās pretestības novēršanai. Savukārt, lai nodrošinātu Ziemeļkorejas elites pakļaušanos, režīms izmanto kooptāciju un pastāvīgu elites uzraudzību, un tādējādi izvairās no valsts apvērsuma.

Darba gaitā tika secināts, ka Ziemeļkorejas režīms paliek pie varas, pateicoties tā spējai uzturēt totalitāru, hegemonisku sabiedrības kontroli, izmantojot patrimoniālismu kā valdīšanas formu, kurā Kimu ģimene ir kļuvusi par kultu. Kims Ilsons izveidojis sabiedrību, kurā jebkura domstarpība un cerība uz izmaiņām ir gandrīz neiespējama. Kamēr režīms nodrošina

sabiedrības totālo kontroli, kā arī nedod cerības uz valsts reformām, sacelšanās nav iespējamas un režīma iekšējā stabilitāte tiek nodrošināta.

Pētot literatūru par Ziemeļkorejas režīmu, tā vēsturi, un katru no šiem instrumentiem atsevišķi, varēja novērot to izmaiņas gadu gaitā, kad mainījās arī apstākļi un apkārtējā pasaule, kā arī jaunu veidu parādīšanos, kas palīdzēja saglabāt režīma stabilitāti. Tas arī deva labāku priekšstatu un izpratni par to, kādā veidā Ziemeļkorejas totalitārais režīms mainījās. 1990. gados ar grūtā pārgājiena un ekonomiskās krīzes iestāšanos valstī Ziemeļkoreja vairs nevarēja nodrošināt totālu sabiedrības kontroli kā iepriekš, informācijas kontrole un ideoloģiskās indoktrinācijas sistēma sāka sabrukt, un iedzīvotāji arvien vairāk sāka apzināties par apkārtējo pasauli.

Tāpēc sakarā ar bakalaura darba mērķi bija izvirzīts pētnieciskais jautājums - kas ir uzturējis režīmu pie varas, neskatoties uz daudzajiem izaicinājumiem, ar kuriem tas pastāvīgi saskaras, sākot ar 1990. gadiem. Tika secināts, ka kaut arī Ziemeļkorejas režīms turpināja paļauties uz visiem iepriekš minētajiem iekšpolitiskiem instrumentiem, ar 1990. gadu sākumu tas paaugstināja represijas un ieviesa jaunu songun politiku, nodibinot militāro diktatūru un militarizējot visu sabiedrību.

Kaut arī 1990. gados Ziemeļkorejā iestājās ekonomiskā krīze, kas ir noteicošs faktors revolūcijas aizsākšanai un režīma sabrukumam, varēja secināt, ka tas nav būtisks faktors, ja režīms joprojām atrodas totalitārajā stadijā, un cilvēkiem ir maz cerību, ka reformas notiks. Kā arī tika izdarīts secinājums, ka režīma atturēšanās no reformām saglabā sabiedrības kontroli, un tādējādi nodrošina režīma stabilitāti.

Visgrūtākais darbā bija atrast un piekļūt vecākiem Ziemeļkorejas avotiem un vecākām valsts konstitūciju versijām, jo tās tika bieži pārskatītas un mainītas, tādējādi apgrūtinot arī izmaiņu izsekošanu un salīdzināšanu. Tāpēc tālākajā pētniecībā būtu nepieciešama pieeja plašākam avotu klāstam.

Šī darba ietvaros autore pievērsās tikai iekšpolitisko instrumentu izpētei, ar kuru palīdzību Ziemeļkoreja nodrošina savu varu no iekšienes, novēršot jebkuras opozīcijas parādīšanos, kas varētu gāzt režīmu. Taču ārpolitiskie instrumenti, galvenokārt kodolprogrammas attīstība, arī spēlē būtisko lomu Ziemeļkorejas režīma "izdzīvošanā" un stabilitātes nodrošināšanā, tāpēc ir iespējama, un arī vēlama pētījuma turpināšana Ziemeļkorejas varas nodrošināšanas labākai un pilnākai izpratnei.

Literatūras saraksts

Avoti un dokumenti:

1. **Kim Il Sung.** “On eliminating dogmatism and formalism and establishing Juche in ideological work”. Kim Il Sung: Selected Works, Vol. 1. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House, 1971. 582.-606. lpp. Pieejams Marxists Internet Archive: <https://www.marxists.org/archive/kim-il-sung/1955/12/28.htm> [skatīts 2020.05.10]
2. **Kim Jong Il.** On the Juche Idea. Pyongyang: Foreign Languages Publishing House, 1982. Pieejams: <http://www.korea-dpr.info/lib/Kim%20Jong%20Il%20-%204/ON%20THE%20JUCHE%20IDEA.pdf> [skatīts: 2020.05.10.]
3. **Songun opens the door of independence and prosperity.** Pyongyang: Foreign Languages Publishing House, 2014. 34. lpp. Pieejams: <https://www.kfausa.org/wp-content/uploads/2020/04/SONGUN-OPENS-THE-DOOR-OF-INDEPENDENCE-AND-PROSPERITY.pdf> [skatīts: 2020.05.03.]
4. **Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas pārskatītā 1972. gada konstitūcija.** https://www.constituteproject.org/constitution/Peoples_Republic_of_Korea_1998?lang=en [skatīts 2020.05.10]
5. **Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas 2012. gada konstitūcija.** Pieejama korejiešu valodā: <http://law.nanet.go.kr/userpage/bestQna/qnaView.do?searchCon=&searchKey=&category1=&searchFromDate=&searchToDate=&pageNum=3&qnaSid=166&sort=&dir=> [skatīts 2020.05.03.]
6. **Korejas Tautas Demokrātiskās Republikas pārskatītā 2016. gada konstitūcija.** https://www.constituteproject.org/constitution/Peoples_Republic_of_Korea_2016?lang=en [skatīts 2020.05.20.]

Zinātniskā literatūra:

1. **Alexander Dallin, George W. Breslauer.** “Political terror in communist systems”. Stanford: Stanford University Press, 1970. 7. lpp.
2. **Andrei Lankov.** “Pyongyang: Rules of engagement”. The Pacific Review, Vol. 14, No. 4, 2003. 613.-622. lpp.
3. **Andrei Lankov.** The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia. New York: Oxford University Press, 2013.
4. **Atsuhito Isozaki.** Understanding the North Korean Regime. Washington: Wilson Center, 2017.
5. **Bomi Kim.** “North Korea’s Siege Mentality: A Sociopolitical Analysis of the Kim Jong-un Regime’s Foreign Policies”. Asian Perspective, 2016, Vol 40, 223.-243. lpp.
6. **Bruce Cumings.** Korea’s Place in the Sun: A Modern History (Updated). London: W.W. Norton, 2005.
7. **Carl J. Friedrich, Zbigniew K. Brzezinski.** Totalitarian dictatorship and autocracy, 2nd ed. New York; Washington; London: F.A. Praeger, 1966.
8. **Charles K. Armstrong.** The North Korean Revolution, 1945-1950. New York: Cornell University Press, 2004.

9. **Daniel Byman, Jennifer Lind.** “Pyongyang’s Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea”, *International Security*, Vol. 35, No. 1 (Summer 2010), 44.-74. lpp.
10. **Dong Choon Kim.** “Forgotten war, forgotten massacres—the Korean War (1950-1953) as licensed mass killings”. *Journal of Genocide Research*, Vol. 6, No. 4 (2004). 523.-544. lpp.
11. **Dong Hun Kwak.** “The analysis of Juche idea from the point of view about confucianism”. Babes-Bolyai University, 2011.
12. **Gerald Segal and John Phipps.** “Why Communist Armies Defend Their Parties.” *Asian Survey*, Vol. 30, No. 10, 1990. 959.-976. lpp.
13. **Han S. Park.** “Military-First Politics (Songun): Understanding Kim Jong-il’s North Korea”. *KEI Academic Paper Series*, Vol. 2., No. 7, September 2007. 1.-9. lpp.
14. **James, Cotton.** “Ideology and the Legitimation Crisis in North Korea” in *Communism and Reform in East Asia*, edited by David S. G. Goodman. London, UK; Totowa, NJ: Frank Cass, 1988.
15. **James C. Davies.** Toward a theory of revolution. *American Sociological Review*, Vol. 27, No. 1 (February 1962), 5.-19. lpp.
16. **Jasper Becker.** *Rogue Regime: Kim Jong Il and the Looming Threat of North Korea*. New York: Oxford University Press, 2005.
17. **Jieun Baek.** *North Korea's Hidden Revolution: How the Information Underground Is Transforming a Closed Society*. New Haven; London: Yale University Press, 2016.
18. **Juan J. Linz, Alfred Stepan.** *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore, London: The John Hopkins University Press, 1996.
19. **Juan J. Linz.** *Totalitarian and authoritarian regimes*. London: Lynne Rienner Publishers, 2000.
20. **Kongdan Oh, Ralph C. Hassig.** *North Korea through the Looking Glass*. Washington: Brookings Institution Press, 2000.
21. **Kyung-Ae Park, and Scott Snyder (ed.).** *North Korea in Transition: Politics, Economy, and Society*. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2012.
22. **Martin K. Dimitrov (ed.).** *Why Communism Did Not Collapse. Understanding Authoritarian Regime Resilience in Asia and Europe*. New York: Cambridge University Press, 2013.
23. **Michael J. Seth.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2010.
24. **Michael J. Seth.** *Myth, Memory and Reinvention in Korea: The Case of Tan’gun*. James Madison University, 2013.
25. **Ministry for Unification and Institute for Unification Education.** *Understanding North Korea*. ROK Government, 2014. 25.-26. lpp.
26. **Misagh Parsa.** *States, Ideologies, and Social Revolutions: A Comparative Analysis of Iran, Nicaragua, and the Philippines*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
27. **Ronald Wintrobe.** *The logic of the North Korean Dictatorship*. NEPS Working Papers Series, 2011.
28. **Steven Saxonberg.** *Transitions and Non-Transitions from Communism: Regime Survival in China, Cuba, North Korea, and Vietnam*. New York: Cambridge University Press, 2013.

29. **Takashi Sakai.** North Korea's Political System. International Circumstances in the Asia-Pacific Series, Japan Digital Library, 2016.
30. **Viktor D. Cha.** The Impossible State: North Korea, Past and Future. New York: Harper Collins, 2012.
31. **Victor D. Cha, David C. Kang.** "The Debate over North Korea." Political Science Quarterly 119, no. 2, 2004, 229.-254. lpp.
32. **Yao Xinzhong.** An Introduction to Confucianism. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
33. **А. Н. Ланьков.** КНДР вчера и сегодня: Неформальная история Северной Кореи. Москва: Восток-Запад, 2014.

Sekundārā literatūra:

1. **Charles Krauthammer.** "North Korea: The World's Real Time Bomb," Washington Post. Reprinted in Chicago Tribune, Nov. 7, 1993. <https://www.chicagotribune.com/news/ct-xpm-1993-11-07-9311070286-story.html> [skatīts 2019.10.23.]
2. **Džinsoks So.** Korejiešu īpašvārdu atveide latviešu valodā: ieteikumi. Red. J. Platpīre, A. Timuška. Rīga : LVA, 2020.
3. **Mosaic Korea / 모자이크 코리아.** 2019-2029 šinario hanbando / 2019~2029 시나리오 한반도. [2019.-2029. gadu scenārija Korejas pussalā]. Seoul: Samnparkers, 2019.
4. **Tangun Founder-King of Korea.** Pyongyang: Foreign Languages Publishing House, 1994.
5. **Б. А. Исаев.** Политическая история: революции: учебник для бакалавриата и магистратуры. Москва: Издательство Юрайт, 2019.
6. **В. П. Пугачёв. А. И. Соловьёв.** Введение в политологию. Учебник. М: Аспект Пресс, 2005.
7. **М. А. Василик.** Политология. М.: Гардарики, 2006. Pieejams šeit: http://uchebnik-online.com/soderzhanie/textbook_306.html [skatīts 2019.04.23.]

Interneta avoti:

1. **2012 Joint New Year's Editorial.** <https://nkleadershipwatch.wordpress.com/the-party/2012-joint-new-years-editorial/> [skatīts 2020.05.05.]
2. **Anna Fifield.** Life Under Kim Jong Un. The Washington Post, 2017. <https://www.washingtonpost.com/graphics/2017/world/north-korea-defectors/> [skatīts 2020.05.19.]
3. **Benito Mussolini.** The Doctrine of Fascism, 1932. <http://www.worldfuturefund.org/wffmaster/Reading/Germany/mussolini.htm> [skatīts 2019.04.23.]
4. **Benoit Berthelie.** "Symbolic Truth: Epic, Legends and the Making of the Baekdusan Generals". Sino-NK, 2013. <https://sinonk.com/2013/05/17/symbolic-truth-epic-legends-and-the-making-of-the-baektusan-generals/> [skatīts 2020.04.23.]
5. **Kims Songmo / 김성모, Jangs Sungšiks / 양승식.** "Bukhane hengbok džisunun segje 2 vi... namhan hengbok džisunun 152 vi"rago? " / "북한의 행복지수는 세계 2위... 남한

행복지수는 152위"라고?". ["Ziemeļkorejas laimes indekss ieņem otro vietu pasaulē ... Dienvidkorejas laimes indekss ieņem 152. vietu?"] Chosun, 2011. https://news.chosun.com/site/data/html_dir/2011/05/27/2011052701964.html [skatīts 2020.04.23.]

6. **Kim Yong Hun.** "Juche Is Classified As a Major World Religion." Daily NK, 2007. <https://www.dailynk.com/english/juche-is-classified-as-a-major-wor/> [skatīts 2020.01.05.]
7. **Nacionālā enciklopēdija.** Komunisms, ideoloģija. <https://enciklopedija.lv/skirklis/32270-komunisms,-ideolo%C4%A3ija> [skatīts 2019.04.23.]
8. **N. Korea ranks No.1 in military spending as percentage of GDP.** Yonhap News Agency, January 09, 2020. <https://en.yna.co.kr/view/AEN20200109007500325> [skatīts 2020.05.05.]
9. **Ten Principles for the Establishment of the One-Ideology System.** http://www2.law.columbia.edu/course_00S_L9436_001/North%20Korea%20materials/10%20principles%20of%20juche.html [skatīts 2020.04.19.]

Kopsavilkums

Bakalaura darba nosaukums ir “Ziemeļkorejas totalitārais režīms: cīņā par izdzīvošanu”. Mūsdienās Ziemeļkorejas jautājums tiek apskatīts un diskutēts arvien biežāk. Līdz 1970. gadiem ekonomiski Ziemeļkoreja bija daudz attīstītāka nekā Dienvidkoreja, taču 1990. gados Kima Ilsonga cītīgi pārdomāta un uzbūvēta sistēma sāka sabrukt. ASV valdība, un daudzi pētnieki un novērotāji paredzēja, ka Ziemeļkorejas režīms neizdzīvos un sabruks tuvākajā nākotnē, tomēr tas pretēji visiem izaicinājumiem turpina pastāvēt un radīt draudus pārējām valstīm, kāmēr citi līdzīgi režīmi vai nu mainījās līdz nepazīšanai, vai arī sabruka. Šī bakalaura darba uzsvars tiek likts uz režīma iekšējo analīzi un iekšpolitisko instrumentu un rīku izpēti, kurus izmanto Ziemeļkorejas valdība, lai nodrošinātu savu varu valstī, režīma iekšējo stabilitāti un turpinošu pastāvēšanu, neskatoties uz visiem šķēršļiem, ar kuriem tā pastāvīgi saskaras.

Darbs ir sadalīts divās daļās. Pirmajā daļā tiek veikts ieskats Ziemeļkorejas totalitārā režīma izcelsmē, kā arī tiek apskatītas totalitārisma galvenās iezīmes. Otrajā daļā tiek apskatīti un izpētīti paņēmieni un metodes, kuras Ziemeļkorejas valdība izmanto, lai nodrošinātu savu totalitāro varu valstī. Kā arī tuvāk tiek apskatīts laika posms, sākot ar 1990. gadiem līdz mūsdienām, lai izsekotu valdības varas saglabāšanas nolūkos veikto pasākumu izmaiņas, kad ir novērojama strauja Ziemeļkorejas ekonomikas lejupslīde un iedzīvotāju sākotnējās kontroles sistēmas sabrukšana. Darbā tika secināts, ka kaut arī režīms ir zaudējis sākotnējo kontroli pār sabiedrību un tās ticību, tam izdevās panākt iedzīvotāju pakļaušanos un nodrošināt stabilitāti, paaugstinot represijas un militarizējot valsti. Iekšējā režīma stabilitāte ir nodrošināta un ekonomiskā krīze nespēj novest pie sabrukuma, kamēr režīms atrodas totalitārajā stadijā un panāk hegemoniju pār sabiedrību.

Atslēgvārdi: totalitārisms, Ziemeļkoreja, instrumenti varas saglabāšanai, iekšpolitika

Summary

The topic of this bachelor's thesis is "North Korean Totalitarian Regime. Determined to Survive." Nowadays, the issue of North Korea is being discussed and debated more and more often. Until the 1970s, North Korea was much more economically developed than South Korea, but in the 1990s, Kim Ilsong's carefully designed and built system began to collapse. The US government and many researchers and observers predicted that the North Korean regime would not survive and collapse in the near future, but, despite all problems, it still remains in force and poses a threat to other countries, while other similar regimes either changed out of recognition or collapsed. The emphasis in this paper is on the internal analysis of the regime and the study of internal political tools and instruments used by the North Korean government to ensure its power in the country, the internal stability and continuing survival of the regime against all the obstacles that it constantly faces.

The thesis is divided into two main parts. The first part provides an insight into the origins of North Korea's totalitarian regime, as well as the main features of totalitarianism. The second part examines and explores the methods and tools used by the North Korean government to secure its totalitarian power in the country. It also takes a closer look at the period from the 1990s to the present, in order to trace changes in government measures to maintain power in the wake of North Korea's rapid economic downturn and the collapse of the original political control system. It was concluded that although the regime had lost initial control over society and society's faith, it managed to subordinate the population and ensure stability by increasing repression and militarization of the state. The regime remains to be at the totalitarian stage and ensures hegemony over society, thus, the internal stability of the regime is assured and the economic crisis has not led to its collapse.

Keywords: totalitarianism, North Korea, tools for maintaining power, domestic politics

Bakalaura darbs ZIEMEĻKOREJAS TOTALITĀRAIS REŽĪMS: CĪŅĀ PAR IZDZĪVOŠANU izstrādāts LU Humanitāro zinātņu fakultātes Āzijas studiju nodaļā.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Adelīna Bondare _____ 22.05.2020.

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Asoc. prof. Dr. sc. pol. Toms Rostoks _____ 22.05.2020.

Recenzents: _____

Darbs iesniegts Āzijas studiju nodaļā 2020. gada 22. maijā.

Komisijas sekretāre: pasn. Ildze Šķestere _____

Darbs aizstāvēts Āzijas studiju bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē
__._.2020. prot. Nr. _____, vērtējums __ (_____)

Komisijas sekretāre: pasn. Ildze Šķestere